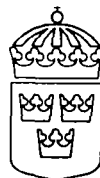

Regeringens proposition

1988/89:14

om internationella förmynderskapsfrågor

Prop.
1988/89:14

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 29 september 1988.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Bengt Göransson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagstiftningen om internationella förmynderskapsfrågor. Ändringarna är en konsekvens av förslagen i prop. 1987/88:32 och 124 att institutet omyndigförklaring skall avskaffas. I sak innebär ändringarna att de internationellt privaträttsliga reglerna m. m. rörande förmynderskap för omyndigförklarade kan tillämpas också på det i nämnda propositioner föreslagna institutet förvaltarskap.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1989.

1 Förslag till

Lag om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltare enligt föräldrabelen m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Förvaltare enligt föräldrabelen anordnas i Sverige för den som är medborgare i en sådan stat som avses i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap och som har hemvist här i landet, om inte förmynderskap redan utövas av lagbestämd eller särskilt förordnad förmyndare i någon annan fördragsslutande stat. Tillfälligt förvaltare för en sådan medborgare får anordnas här i landet även om denne inte har hemvist här.

Då förvaltare anordnas i Sverige för en sådan medborgare som avses i första stycket, tillämpas bestämmelserna om omyndighetsförklaring och förmynderskap i 16–20 §§ nämnda förordning. Ett förvaltare med begränsning av förvaltarens uppdrag får dock inte överflyttas till en annan fördragsslutande stat.

Om ett förvaltare utan begränsning av förvaltarens uppdrag överflyttas från Sverige till en annan fördragsslutande stat, skall den som förvaltare avses anses omyndigförklarad enligt den andra statens lag.

Om ett förmynderskap för omyndigförklarad överflyttas till Sverige från en annan fördragsslutande stat, skall den omyndigförklarade anses ha förvaltare utan begränsning av uppdraget.

2 § Om den som har förvaltare i Sverige omyndigförklaras i en annan fördragsslutande stat där han eller hon har tagit hemvist, upphör förvaltarens uppdrag.

3 § En omyndigförklarad medborgare i en fördragsslutande stat är i Sverige likställd med en person som har förvaltare utan begränsning av förvaltarens uppdrag när det gäller behörighet att inneha uppdrag och befattningar samt att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1—6 och 8 §§, 7 kap. 5 § samt rubriken till 5 kap. lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 kap. Om *förmynderskap för omyndigförklarade*²

Vad i svensk lag är stadgat om *omyndighetsförklaring och om förmynderskap för omyndigförklarade* skall äga tillämpning jämväl i avseende å svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap anordnat i främmande stat för svensk undersåte, som där har hemvist men *är förklarad omyndig* här i riket eller *om vars försättande i omyndighet här är fråga*, må dock rätten, såframt ej särskilda omständigheter påkalla, att *förmynderskap* är anordnat här i riket, besluta, att *förmynderskap* ej skall vara anordnat enligt svensk lag.

Regeringen äger beträffande *förmynderskap för omyndigförklarade* svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående värden av *omyndigs* värdehandlingar, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare. Regeringen prövar fråga om entledigande av sådan överförmyndare.

Förmynderskap som avses i första stycket och som är anordnat enligt svensk lag skall vara inskrivet vid Stockholms tingsrätt. Ersättning till överförmyndare beträffande sådant *förmynderskap* utgår av statliga medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Detsamma gäller ersättning till *förmyndare*

Föreslagen lydelse

5 kap. Om *förvaltarskap enligt föräldrabalken m. m.*

1 §³

Vad i svensk lag är stadgat om *förvaltarskap* skall äga tillämpning jämväl i avseende å svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap anordnat i främmande stat för svensk undersåte, som där har hemvist men *har förvaltare* här i riket eller *beträffande vilken ansökan om förordnande av förvaltare har gjorts*, må dock rätten, såframt ej särskilda omständigheter påkalla, att *förvaltarskap* är anordnat här i riket, besluta, att *förvaltarskap* ej skall vara anordnat enligt svensk lag.

Regeringen äger beträffande *förvaltarskap* för svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående värden av värdehandlingar, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare. Regeringen prövar fråga om entledigande av sådan överförmyndare.

Förvaltarskap som avses i första stycket skall vara inskrivet vid Stockholms tingsrätt. Ersättning till överförmyndare beträffande sådant *förvaltarskap* utgår av statliga medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Detsamma gäller ersättning till *förvaltare* i den mån ersättningen ej enligt 15 kap. 21 §

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1971:797.

² Senaste lydelse av kapitelrubriken 1924:340.

³ Senaste lydelse 1976:1120.

i den mån ersättningen ej enligt 15 kap. 19 § föräldrabalken skall utgå av den *omyndiges* medel.

föräldrabalken skall utgå av den *enskildes* medel.

2 §⁴

Har ansökan gjorts om *omyndighetsförklaring* av utländsk undersåte, som har hemvist här i riket, inhämta rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. Upplyses det, att sådant förmynderskap icke kommer att anordnas, eller erhålles ej svar inom sex månader, *varde omyndighetsförklaring av rätten meddelad och förmynderskap här anordnat* enligt svensk lag.

Har ansökan gjorts om *att förvaltare skall förordnas för* utländsk undersåte, som har hemvist här i riket, inhämta rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. Upplyses det, att sådant förmynderskap icke kommer att anordnas, eller erhålles ej svar inom sex månader, *får förvaltare förordnas* enligt svensk lag.

3 §⁵

Är svensk undersåte förklarad omyndig i främmande stat, kan omyndighetsförklaringen hävas jämväl här i riket *enligt svensk lag*.

Är svensk undersåte förklarad omyndig i främmande stat, kan omyndighetsförklaringen hävas jämväl här i riket. *Härvid tillämpas vad som i svensk lag är föreskrivet om upphörande av förvaltarskap.*

Har undersåte i främmande stat *förklarats omyndig* här i riket, men varder förmynderskap för honom anordnat enligt den främmande statens lag, skall den här förordnade *förmyndaren* entledigas.

Har *förvaltarskap anordnats* här i riket *för undersåte i främmande stat*, men varder förmynderskap för honom anordnat enligt den främmande statens lag, skall den här förordnade *förvaltaren* entledigas.

4 §⁶

Skall i visst fall svensk lag ej äga tillämpning beträffande *omyndighetsförklaring* av någon, som vistas här i riket, eller är ännu ej utrett, om det skall ske, äge likväl rätten, om dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara, *förordna, att han skall vara omyndig* under tiden intill dess vård om hans angelägenheter anordnats i enlighet med lagen i hans hemland eller rätten *meddelat dom, så ock för samma tid förordna förmyndare. I avseende å förordnande, varom nu är sagt, skall vad i 10 kap. 14 §, 11 kap. 15 § andra*

Skall i visst fall svensk lag *om anordnande av förvaltarskap* ej äga tillämpning beträffande någon, som vistas här i riket, eller är ännu ej utrett, om det skall ske, äge likväl rätten, om dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara, *meddela förordnande enligt 11 kap. 18 § föräldrabalken* under tiden intill dess vård om hans angelägenheter anordnats i enlighet med lagen i hans hemland eller rätten *slutligt prövat frågan enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.*

⁴ Senaste lydelse 1924:340.

⁵ Senaste lydelse 1924:340.

⁶ Senaste lydelse 1976:1120.

stycket och 20 kap. 11 § föräldrabalken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Är förmynderskap anordnat enligt lagen i främmande stat, må ock i trängande fall god man enligt svensk lag förordnas att vårda den omyndiges angelägenheter.

5 §⁷

Om omyndighetsförklaring, som meddelats av behörig utländsk myndighet, skall genom svensk domstols försorg, på begäran, kungörelse införas i Post- och Inrikes Tidningar. Den utländska myndighetens behörighet skall styrkas genom intyg av här i riket anställd diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller av svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då omyndighetsförklaring blivit hävd av behörig utländsk myndighet.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då behörig utländsk myndighet har hävt en omyndighetsförklaring eller beslutat att ett förvaltarskap skall upphöra.

6 §⁸

Är förmynderskap för omyndigförklarad efter vad ovan sägs anordnat i enlighet med utländsk lag, skall vad i 4 kap. 5 § är stadgat i avseende å underårig äga motsvarande tillämpning.

Är förmynderskap för omyndigförklarad efter vad ovan sägs anordnat i enlighet med utländsk lag, skall vad i 4 kap. 5 § är stadgat i avseende å underårig äga motsvarande tillämpning. Den omyndigförklarades behörighet enligt svensk lag skall därvid anses motsvara behörigheten för den som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget.

Har omyndighetsförklaringen kungjorts efter vad i detta kap. 5 § är sagt, må dock den, mot vilken den omyndigförklarade här i riket företagit rättshandling, icke åberopa, att han ej ägde eller bort äga kännedom om omyndighetsförklaringen.

Den som är omyndigförklarad i enlighet med utländsk lag är här i riket likställd med en person som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget när det gäller behörighet att inneha uppdrag och befattningar samt att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

8 §⁹

Varder svensk undersåte, som har hemvist i främmande stat, här i riket förklarad omyndig och för-

Anordnas här i riket förvaltarskap för svensk undersåte som har hemvist i främmande stat, göra rät-

⁷ Senaste lydelse 1977:657.

⁸ Senaste lydelse 1924:340.

⁹ Senaste lydelse 1924:340.

myndare för honom förordnad, göra rätten ofördröjligen anmälan därom till ministern för utrikes ärendena.

ten ofördröjligen anmälan därom till ministern för utrikes ärendena.

7 kap.

5 §¹⁰

Regeringen äger, efter avtal med Danmark, Finland, Island och Norge eller med en eller flera av dessa stater, stadga avvikelser från de i denna lag givna bestämmelser om internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps ingående, äktenskapskillnad, förmynderskap för underåriga och omyndigförklarade så ock i övrigt meddela föreskrifter i dessa hänseenden.

I förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge finns särskilda bestämmelser i förordningen (1931:429) om vissa rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap och i lagen (1988:000) om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltarskap enligt föräldrabalken m. m.

Efter avtal med annan stat än nu är sagt äger regeringen, med avseende å undersåtar i fördragsslutande stat, stadga avvikelser från de i 4 och 5 kap. meddelade bestämmelserna.

Skall, enligt de i viss främmande stat gällande allmänna reglerna om internationella rättsförhållanden, lagen i den stat, där hemvistet är, äga tillämpning med avseende å omyndighetsförklaring och anordnande av förmynderskap för underårig och omyndigförklarad, äger ock regeringen förordna beträffande undersåtar i den staten, vilka hava hemvist här i riket, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas enligt svensk lag, samt i fråga om svenska undersåtar, vilka hava hemvist i den främmande staten, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas i den främmande staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹⁰ Senaste lydelse 1976:1120.

3 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap skall införas en ny paragraf, 21 a §, av följande lydelse.

21 a § Särskilda bestämmelser om förvaltare enligt föräldrabalken och förmynderskap för omyndigförklarade finns i lagen (1988:000) om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltare enligt föräldrabalken m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 september 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Hjelm—Wallén, Peterson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Thalén

Föredragande: statsrådet Peterson

Lagrådsremiss om internationella förmynderskapsfrågor

1 Inledning

De grundläggande reglerna om omyndighet och förmynderskap finns i föräldrabalken. Bestämmelser om förmynderskap med internationell anknytning finns framför allt i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap (1904 års lag). Förhållandet till de andra nordiska länderna regleras emellertid i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap (1931 års förordning), som inom sitt område ersätter 1904 års lag.

Regeringen har i prop. 1987/88:32 och 124 föreslagit att institutet omyndigförklaring avskaffas. Det skall i stället — vid sidan av nuvarande godmansinstitut — införas en utbyggd form av godmanskap benämnd förvaltarskap. Ett förvaltarförordnande kan begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet. Den som får förvaltare förlorar rådigheten över det som omfattas av förvaltaruppdraget men behåller i övrigt rätten att bestämma över sina ekonomiska angelägenheter. Reformen föreslås träda i kraft den 1 januari 1989. Den förutsätter ändringar i reglerna om internationella förmynderskap. Riksdagen har den 25 maj 1988 såsom vilande antagit de grundlagsändringar som ingår i den föreslagna reformen (se rskr. 1987/88:314).

De föreslagna lagändringarna bygger på förmynderskapsutredningens delbetänkande (SOU 1986:50) God man och förvaltare.

Förmynderskapsutredningen har i ett nytt delbetänkande. (SOU 1987:73) Internationella förmynderskapsfrågor, föreslagit ändringar i lagstiftningen om förmynderskap med internationell anknytning, såväl i fråga om nordiska som beträffande utomnordiska förhållanden. Förslaget är till viss del en följd av att omyndigförklaringarna föreslås avskaffade. Betänkandet har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels de lagförslag som läggs fram i betänkandet som *bilaga 2*, dels en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 3*.

Beträffande nuvarande svenska och utländska förhållanden samt utredningens närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

Under lagstiftningsärendets beredning i justitiedepartementet har överläggningar hållits med företrädare för justitiedepartementen i de andra nordiska länderna.

2 Allmän motivering

2.1 Nordiska förhållanden

Mitt förslag: Den nuvarande svenska regleringen rörande de nordiska förhållandena beträffande förmynderskap för omyndigförklarade skall omfatta även förvaltarskap. Ett svenskt förvaltarskap utan begränsning av förvaltarens uppdrag skall kunna överflyttas till ett annat nordiskt land. Det skall därvid enligt svensk rätt betraktas som ett förmynderskap för omyndigförklarad enligt det landets lag. Ett förmynderskap för en omyndigförklarad skall kunna överflyttas till Sverige från de andra nordiska länderna och skall då enligt svensk rätt betraktas som ett förvaltarskap utan begränsning i förvaltarens uppdrag. Om någon som har förvaltare i Sverige omyndigförklaras i ett annat nordiskt land där han har hemvist, upphör förvaltarens uppdrag. De nya bestämmelserna tas in i en särskild lag.

Förmynderskapsutredningens förslag: Även förmynderskapsutredningen vill inlemma förvaltarskapen i den nuvarande internordiska regleringen. Utredningens förslag ger dock inte möjlighet att överflytta förvaltarskap från Sverige eller att flytta hit förmynderskap för omyndigförklarade från övriga Norden. Förvaltare skall kunna utses för en person som har hemvist i Sverige även om denne är omyndigförklarad i något av de andra länderna. Omyndigförklaringen skall då hävas. Även i övrigt får svensk domstol häva en omyndigförklaring för den som har hemvist här. Den som har förvaltare får omyndigförklaras i ett annat nordiskt land där han har hemvist. De nya bestämmelserna skall tas in i 1931 års förordning (se betänkandet s. 120—124).

Remissinstanserna: Två remissinstanser har framhållit önskvärdheten av rättslikhet i de nordiska länderna. I övrigt har ingen av remissinstanserna haft någon erinran i sak mot utredningens förslag.

Skälen för mitt förslag: I förhållandet mellan de nordiska länderna regleras frågor om förmynderskap, såväl för underåriga som för omyndigförklarade, av konventionen (SÖ 1931:19) med Danmark, Finland, Island och Norge innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap. Konventionen har införlivats med svensk rätt genom 1931 års förordning.

Utgångspunkten för regleringen när det gäller förmynderskap (se 14—22 §§ i 1931 års förordning) är att beslut i olika förmynderskapsfrågor fattas i det land där den berörde har sitt hemvist och att därvid hemvist-

landets lag skall tillämpas. Hemvistprincipen har alltså getts företräde vid bestämmande av både tillämplig lag och behörigheten för domstolar och andra myndigheter. Som ett undantag gäller dock att interimistiska beslut får meddelas även i det land där personen i fråga är medborgare. Vidare föreskrivs att medborgarskapslandet skall underrättas beträffande beslut om omyndigförklaring eller dess hävande som har meddelats i ett annat land.

Domar och administrativa myndigheters beslut som är meddelade i ett nordiskt land gäller utan stadfästelse eller någon annan prövning i de andra nordiska länderna.

Enligt bestämmelserna kan tillfälliga förmynderskap anordnas och andra tillfälliga åtgärder vidtas i varje nordiskt land. Därmed täcker regleringen bland annat vissa kortvariga former av godmanskap. Bestämmelserna har i praktiken kommit att tillämpas även på andra former av godmanskap, t. ex. sådana som enligt 18 kap. 3 § (motsvaras i förslaget enligt prop. 1987/88:124 av 11 kap. 4 §) föräldrabalken anordnas vid sjukdom och liknande.

Ett institut som har reglerats särskilt är det danska institutet lavvaergemål, som kan sägas utgöra ett förstärkt godmanskap. Har lavvaergemål anordnats beträffande den som har hemvist i Danmark, skall i olika avseenden bestämmelserna om omyndigförklaring tillämpas. Den som står under lavvaergemål i Danmark får utan hinder därav omyndigförklaras i en annan stat, där han har hemvist.

Ett förmynderskap kan överflyttas från ett nordiskt land till ett annat, om den enskilde har bytt hemvist eller om en överflyttning av annat skäl är lämplig, t. ex. om han har ärvt fast egendom eller rörelse i ett annat land. År 1987 överflyttades elva fall av förmynderskap eller godmanskap från Sverige, medan ett fall flyttades hit.

Det har inte framkommit att regleringen av de nordiska förmynderskapsfrågorna skulle ha vållat några tillämpningssvårigheter som motiverar en ändring. Däremot nödvändiggör förvaltarskapsreformen vissa justeringar av bestämmelserna. Utgångspunkten bör härvid vara att den nu gällande regleringen skall utsättas för så små ingrepp som möjligt.

Den nuvarande möjligheten att flytta över förmynderskap bör behållas. Det framstår därvid som naturligt att låta föräldrabalkens regler om förvaltarskap bli tillämpliga på sådana förmynderskap för omyndigförklarade som har flyttats hit från de andra länderna.

En annan fråga är om det bör vara möjligt att flytta över svenska förvaltarskap till ett annat nordiskt land. När man skall ta ställning till den frågan gör sig olika synpunkter gällande beroende på omfattningen av förvaltarens uppdrag. Likaväl som ett förmynderskap för omyndigförklarad bör kunna flyttas till Sverige, bör ett förvaltarskap utan någon begränsning av förvaltarens uppdrag kunna flyttas från Sverige till ett annat nordiskt land. Det framstår då som naturligt att förvaltarskapet enligt svensk rätt betraktas som ett förmynderskap för omyndigförklarad enligt det nya landets bestämmelser. Vid partiella förvaltarskap är en sådan lösning inte lika given. En överflyttning skulle då leda till att den enskildes rättshandlingsförmåga inskränks, eftersom de andra nordiska länderna

inte har någon motsvarighet till ett system med flexibelt förvaltare. Jag anser därför att det är bättre att inte tillåta överflyttning av partiella förvaltare till annat nordiskt land. I så fall får det i stället ankomma på myndigheterna i det land till vilket den enskilde har flyttat att ta ställning till om han bör omyndigförklaras där. Om det sker, bör förvaltaruppdraget i Sverige upphöra.

Även med ett system som möjliggör överflyttning av obegränsade förvaltare kan det från de andra nordiska ländernas synpunkt finnas ett behov av att omyndigförklara en person som har förvaltare i Sverige. Om någon som har obegränsad förvaltare i Sverige omyndigförklaras i ett annat nordiskt land, bör förvaltaruppdraget även i detta fall upphöra att gälla.

Jag har tidigare nämnt att överläggningar har ägt rum med företrädare för justitiedepartementen i de andra nordiska länderna. Vid dessa överläggningar vanns enighet kring en internordisk reglering av det slag som jag nu har förordat. Det framkom dock att det i ett par länder skulle möta hinder att i detta skede göra ändringar i 1931 års konvention. I stället träffades en överenskommelse att man i Sverige — som en provisorisk lösning i avvaktan på en omarbetning av konventionen — utfärdar en särskild lag med de bestämmelser som föranleds av förvaltare reformen.

Mot den nu angivna bakgrunden har jag föreslagit att bestämmelserna i 1931 års förordning kompletteras med en särskild lag om nordiska förmyndarskap för omyndigförklarade m. m. Det är svårt att i dag ge närmare besked om när den aviserade omarbetningen av 1931 års konvention kan vara klar. En överenskommelse om att inleda det arbetet under hösten 1988 har emellertid träffats med företrädare för justitiedepartementen i de övriga nordiska länderna. Då får de frågor som berörs i den nu föreslagna lagen tas upp till förnyad behandling i ett vidare sammanhang.

Jag kommer i specialmotiveringen att gå igenom vilka närmare konsekvenser den föreslagna lagen om nordiska förmyndarskap för omyndigförklarade m. m. kommer att få för tillämpningen av 1931 års förordning.

2.2 Utomnordiska förhållanden

Mitt förslag: I avvaktan på en mera omfattande reform på den internationella familjerättens område anpassas bestämmelserna om förmyndarskap i 1904 års lag till förvaltare reformen.

Förmyndarskapsutredningens förslag: Utredningen har lagt fram två alternativa förslag. Huvudförslaget innebär att 1904 års lag upphävs och att nya regler om förmyndarskap m. m. förs in i den lag om internationella familjerättsfrågor som familjelagssakkunniga har föreslagit i betänkandet (SOU 1987:18) Internationella familjerättsfrågor. Det alternativa förslaget, som läggs fram som en provisorisk lösning för den händelse huvudförslaget inte hinner träda i kraft samtidigt med förvaltare reformen,

innebär att bestämmelserna i 1904 års lag utan någon saklig förändring anpassas till denna reform. Förslaget i denna del överensstämmer i stort sett med mitt förslag (se betänkandet s. 140—141).

Remissinstanserna: De provisoriska ändringarna i 1904 års lag har tillstyrkts av ett par remissinstanser. Två av remissinstanserna har ställt sig tveksamma till en sådan tillfällig lösning. De flesta remissinstanserna har inte uttalat sig särskilt i saken.

Skälen för mitt förslag: De bestämmelser som i Sverige reglerar frågor om förmynderskap med utomnordisk anknytning återfinns, som tidigare nämnts, i 1904 års lag (beträffande förmynderskap för omyndigförklarade, se 5 kap.). Lagen bygger på ett konventionsarbete som inleddes mot slutet av det förra århundradet.

Till skillnad från den nordiska regleringen utgår bestämmelserna i 1904 års lag från nationalitetsprincipen. Den enskildes medborgarskap bestämmer bland annat vilket lands lag som skall tillämpas. För svenska medborgare med hemvist utomlands skall förmynderskap i princip vara anordnat enligt svensk lag. Regeringen har möjlighet att förordna svenska diplomatiska och konsulära tjänstemän att fungera som överförmyndare i det främmande landet. Förmynderskapen skall vara inskrivna vid Stockholms tingsrätt.

I fråga om utländska medborgare som vistas här skall förmynderskap i princip anordnas enligt det främmande landets lag. I en del undantagsfall, t. ex. när det är oklart om ett utländskt förmynderskap kommer att anordnas, blir dock svensk lag tillämplig.

Enligt en särskild bestämmelse i 1904 års lag (se 5 kap. 7 §) är reglerna om omyndigförklaring och anordnande av förmynderskap tillämpliga även på likartade åtgärder som inskränker en persons rättsliga handlingsförmåga. Bestämmelsen omfattar sådana kuratel som kan anordnas enligt vissa främmande rättsordningar. Däremot gäller den inte godmansförordnanden och liknande åtgärder som inte inskränker den enskildes rätts-handlingsförmåga.

Bestämmelser om förvaltarskap och förmynderskap med utomnordisk anknytning har en naturlig plats i den nya lag om internationella familjerättsfrågor som familjelagssakkunniga har föreslagit. Den slutliga utformningen av dessa bestämmelser bör därför anstå tills arbetet med en sådan lag kan fullföljas, något som beräknas ske först om något eller några år. Å andra sidan är det angeläget att förvaltarskapsreformen inte försinkas. Den reformen förutsätter vissa justeringar i de nuvarande reglerna om förmynderskap med utomnordisk anknytning. Intresset av att lagstiftningen om förvaltarskap genomförs utan tidsutdräkt uppväger enligt min mening eventuella olägenheter av att en nu genomförd reglering av de internationella förhållandena blir av begränsad varaktighet. Jag lägger därför i dagsläget bara fram förslag till sådana ändringar i 1904 års lag som direkt föranleds av det nya institutet förvaltarskap. I allt väsentligt rör det sig enbart om rena konsekvensändringar i 1904 års lag. Några sakliga förändringar är det alltså inte fråga om nu.

De nu framlagda lagförslagen är en direkt följd av förvaltarens reformen och föreslås träda i kraft samtidigt som denna, nämligen den 1 januari 1989. I det förslag till ändring i föräldrabalken som utgör stommen till reformen (prop. 1987/88:124) ingår vissa övergångsbestämmelser. Jag ser därutöver inte något behov av särskilda övergångsbestämmelser med avseende på de internationella förhållandena.

2.4 Kostnader och resursbehov

De i detta skede föreslagna ändringarna i den internationella förmynderskapslagstiftningen torde inte ha nämnvärda kostnadseffekter.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.,
2. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m. (lagförslag 1)¹

1 §²

Förvaltarens anordnas i Sverige för den som är medborgare i en sådan stat som avses i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap och som har hemvist här i landet, om inte förmynderskap redan utövas av lagbestämd eller särskilt förordnad förmyndare i någon annan fördragsslutande stat. Tillfälligt förvaltarens anordnas för en sådan medborgare får anordnas här i landet även om denne inte har hemvist här.

Då förvaltarens anordnas i Sverige för en sådan medborgare som avses i första stycket, tillämpas bestämmelserna om omyndighetsförklaring och förmynderskap i 16—20 §§ nämnda förordning. Ett förvaltarens anordnas med begränsning av förvaltarens uppdrag får dock inte överflyttas till en annan fördragsslutande stat.

Om ett förvaltarens anordnas utan begränsning av förvaltarens uppdrag överflyttas från Sverige till en annan fördragsslutande stat, skall det enligt svensk rätt anses utgöra ett förmynderskap för omyndigförklarad enligt den andra statens lag.

Om ett förmynderskap för omyndigförklarad överflyttas till Sverige från

¹ Ändrad lydelse på lagens rubrik i propositionsförslaget.

² Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

en annan fördragsslutande stat, skall det enligt svensk rätt anses utgöra ett förvaltarens utan begränsning av förvaltarens uppdrag.

Prop. 1988/89:14

(Jfr 19 § tredje stycket och 21 a § första—tredje styckena i utredningens lagförslag 3)

Av första stycket första meningen framgår att svensk domstol får förordna förvaltare för en medborgare i ett annat nordiskt land, om denne har hemvist i Sverige. En förutsättning är dock att förmynderskap inte är anordnat för honom i något av de andra länderna, antingen i hemlandet eller i något av de övriga. Av 14 § i 1931 års förordning följer att en svensk medborgare med hemvist i ett annat nordiskt land på motsvarande sätt får omyndigförklaras i det landet, om inte förmynderskap är anordnat för honom i något av de andra. Av 2 § framgår att förvaltare därvid inte jämställs med förmynderskap. Ett förvaltarens utgör alltså inte hinder mot omyndigförklaring i något av de andra nordiska länderna.

Första stycket andra meningen ger möjlighet för svensk domstol att anordna tillfälligt förvaltare enligt 11 kap. 18 § föräldrabalken (i dess lydelse enligt prop. 1987/88:124) för nordiska medborgare som inte har hemvist i Sverige. Bestämmelsen motsvarar 15 § i 1931 års förordning. Den torde framför allt komma att tillämpas då personen i fråga har egendom här. Ett tillfälligt förvaltarens av detta slag upphör enligt 2 § att gälla om personen omyndigförklaras i hemvistlandet. Om en ansökan om omyndigförklaring skulle ogillas i det landet, finns i regel ingen grund att ha kvar det tillfälliga förvaltarförordnandet. Detta bör i den situationen hävas av den svenska domstolen.

Förordnas förvaltare för någon med stöd av bestämmelserna i första stycket, skall enligt hänvisningen i andra stycket första meningen bestämmelserna om omyndighetsförklaring och förmynderskap i 16—20 §§ i 1931 års förordning tillämpas. Ett förvaltarens skiljer sig dock i ett viktigt hänseende från förmynderskapen, såväl de svenska som de utländska. Förvaltaruppdragets omfattning skall nämligen anpassas till förhållandena i det enskilda fallet. Denna skillnad nödvändiggör en del speciella bestämmelser för förvaltarens del för att dessa skall passa in i det internationella regelsystemet. En sådan bestämmelse finns i andra stycket andra meningen, där möjligheten till överflyttning av förvaltarens till de andra nordiska länderna har inskränkts till fall då förvaltaruppdraget är utan begränsning. Vidare har det i tredje och fjärde styckena tagits in bestämmelser om överflyttning av obegränsade förvaltarens och förmynderskap för omyndigförklarade.

Hänvisningen i andra stycket första meningen till 16 § i 1931 års förordning innebär att frågor om förordnande av förvaltare skall prövas helt enligt föräldrabalkens regler. Detta gäller även då tillfälligt förvaltarens anordnas i avvaktan på att frågan om omyndigförklaring skall prövas i något av de andra nordiska länderna.

Av hänvisningen till 17 § i 1931 års förordning följer att ett förvaltarens verkan i förmögenhetsrättsligt hänseende och förvaltarens behörighet skall bedömas enligt lagen i den stat där förvaltarens utövas. Ett förvaltarens — liksom ett förmynderskap — "utövas" i den stat där det

”är anordnat” (jfr 14 och 19 §§ i 1931 års förordning), dvs. där inskrivning har skett. Rättshandlingsförmågan för en person som har förvaltare i Sverige bedöms alltså enligt föräldrabalkens regler om förvaltarskap även när det gäller rättshandlingar som företas i något av de andra nordiska länderna. Detta gäller också i det fallet att förvaltarskapet är partiellt, t. ex. bara gäller förvaltningen av en fastighet. Överflyttas ett förvaltarskap utan begränsning av förvaltarens uppdrag till ett av de andra länderna enligt bestämmelserna i 18 § i 1931 års förordning, skall dock rättshandlingsförmågan bedömas enligt det landets lag. Av tredje stycket i förevarande paragraf framgår att personen i fråga då skall betraktas som omyndigförklarad enligt lagen i det nya landet.

Genom hänvisningen till 18 § i 1931 års förordning — jämförd med andra stycket andra meningen i förevarande paragraf — kommer möjligheten till överflyttning av förmynderskap att omfatta även förvaltarskap utan begränsning av förvaltarens uppdrag. De skillnader som föreligger mellan svenska förvaltarskap och förmynderskap för omyndigförklarade i de andra nordiska länderna innebär en del komplikationer vid överflyttningar mellan länder med olika system. Därför har det i tredje och fjärde styckena i förevarande paragraf intagits ett par bestämmelser som närmast kan karakteriseras som omvandlingsregler.

När ett förvaltarskap utan begränsning av förvaltarens uppdrag flyttas från Sverige skall det enligt svensk rätt betraktas som ett förmynderskap enligt det nya landets lag. Flyttas i stället ett förmynderskap för omyndigförklarad till Sverige, skall det här enligt svensk rätt betraktas som ett förvaltarskap utan begränsning av förvaltarens uppdrag.

Att ett till Sverige överflyttat förmynderskap skall betraktas som ett förvaltarskap slår igenom på alla områden. Först och främst skall den enskildes rättshandlingsförmåga och hans ställföreträdarens behörighet bedömas enligt föräldrabalkens regler om förvaltarskap. Möjligheten att jämka ett förvaltarskaps omfattning står till buds även i fall som nu avses. Vidare gäller föräldrabalkens regler om egendomsförvaltning, redovisningsskyldighet och tillsyn över förvaltningen. Även bestämmelser om t. ex. förordnande och entledigande av förvaltare skall tillämpas.

Av hänvisningen till 19 § i 1931 års förordning framgår att ett förvaltarförordnande kan hävas i ett av de andra nordiska länderna om det har överflyttats dit. På samma sätt kan en omyndigförklaring som har meddelats i ett annat nordiskt land hävas här i riket, om förmynderskapet har flyttats hit. Frågan prövas i det fallet enligt föräldrabalkens bestämmelser om upphörande av förvaltarskap. Inte bara de materiella bestämmelserna i föräldrabalken blir tillämpliga utan också de erforderliga processuella reglerna.

Hänvisningen till 20 § i 1931 års förordning innebär att underrättelse skall sändas till medborgarskapslandet när förvaltarskap anordnas eller upphör beträffande medborgare i de andra nordiska länderna. Underrättelseskyldigheten får anses gälla även då ett förmynderskap för omyndigförklarad, vilket har flyttats hit enligt 18 § i 1931 års förordning, ersätts av ett partiellt förvaltarskap.

2 §

Om den som har förvaltare i Sverige omyndigförklaras i en annan fördragsslutande stat där han eller hon har tagit hemvist, upphör förvaltarens uppdrag.

(Jfr 21 a § fjärde stycket i utredningens lagförslag 3)

Av paragrafen framgår att ett svenskt förvaltarskap inte utgör hinder mot omyndigförklaring i något av de andra nordiska länderna. Skulle omyndigförklaring ske, upphör förvaltarens uppdrag. Förmyndaren i det andra landet övertar då förvaltningen av det som dessförinnan omfattades av förvaltarförordnandet.

3 §

En omyndigförklarad medborgare i en fördragsslutande stat är i Sverige likställd med en person som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget när det gäller behörighet att inncha uppdrag och befattningar samt att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

(Saknar motsvarighet i utredningens lagförslag)

Den som har förvaltare är i många fall underkastad inskränkningar i rätten att inncha uppdrag och befattningar samt att bedriva olika typer av verksamhet. Av 1 § fjärde stycket följer att samma inskränkningar gäller den som har omyndigförklarats i ett annat nordiskt land när förmynderskapet har överflyttats till Sverige. I förevarande paragraf klargörs att inskränkningarna gäller även i andra fall då nordiska medborgare är omyndigförklarade. En motsvarande bestämmelse för utomnordiska förhållanden har tagits in i 5 kap. 6 § tredje stycket i 1904 års lag.

4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap (lagförslag 2)

5 kap. Om *förvaltarskap enligt föräldrabalken m. m.*

1 §¹

Vad i svensk lag är stadgat om *förvaltarskap* skall äga tillämpning jämväl i avseende å svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap anordnat i främmande stat för svensk undersåte, som där har hemvist men som *har förvaltare* här i riket eller *beträffande vilken ansökan därom har gjorts*, må dock rätten, såfram ej särskilda omständigheter påkalla, att *förvaltarskap* är anordnat här i riket, besluta, att *förvaltarskap* ej skall vara anordnat enligt svensk lag.

Regeringen äger beträffande *förvaltarskap* för svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående värden av *den enskildes värdehandlingar*, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare. Regeringen prövar fråga om entledigande av sådan överförmyndare.

Förvaltarskap som avses i första stycket skall vara inskrivet vid Stockholms tingsrätt. Ersättning till överförmyndare beträffande sådant *förvaltarskap* utgår av statliga medel enligt bestämmelser som regeringen med-

¹ Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

delar. Detsamma gäller ersättning till *förvaltare* i den mån ersättningen ej enligt 15 kap. 21 § föräldrabalken skall utgå av den *enskildes* medel.

2 §

Har ansökan gjorts om att *förvaltare* skall *förordnas* för utländsk undersåte, som har hemvist här i riket, inhämta rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. Upplyses det, att sådant förmynderskap icke kommer att anordnas, eller erhålles ej svar inom sex månader, får *förvaltare* *förordnas* enligt svensk lag.

(Jfr 5 kap. 1 och 2 §§ i utredningens lagförslag 4)

Paragraferna har ändrats så att, när det gäller svensk lag, det talas om förordnande av *förvaltare* och *förvaltarskap* i stället för omyndigförklaring och förmynderskap för omyndigförklarade. Liksom hittills är det i princip den *enskildes* medborgarskap som är avgörande för vilket lands lag som skall tillämpas.

Lika litet som i dag nämns möjligheten att förordna god man enligt 11 kap. 4 § (tidigare 18 kap. 3 §) föräldrabalken. I enlighet med den princip som gäller enligt föräldrabalken bör det emellertid först undersökas om inte ett godmansförordnande är tillräckligt, innan *förvaltare* utses. Svensk lag får anses tillämplig i samma utsträckning, vare sig det är fråga om ett godmans- eller ett *förvaltarförordnande*.

3 §¹

Är svensk undersåte förklarad omyndig i främmande stat, kan omyndighetsförklaringen hävas jämväl här i riket. Härvid tillämpas vad som i svensk lag är föreskrivet om upphörande av *förvaltarskap*.

Har undersåte i främmande stat fått *förvaltare* här i riket, men varder förmynderskap för honom anordnat enligt den främmande statens lag, skall den här förordnade *förvaltaren* entledigas.

(Jfr 5 kap. 3 § i utredningens lagförslag 4)

I första stycket har gjorts ett tillägg som innebär att reglerna om upphörande av *förvaltarskap* skall tillämpas då en omyndigförklaring som har meddelats i ett annat land hävs i Sverige. Bestämmelser om upphörande av *förvaltarskap* finns i 11 kap. 19 och 21 §§ föräldrabalken (i lydelse enligt prop. 1987/88:124). Förevarande paragraf ger utrymme för att låta ett *förvaltarskap* — helt eller partiellt — eller ett godmanskap träda i stället för den utländska omyndigförklaringen.

Andra stycket har ändrats så att det i stället för omyndigförklaring här i landet och entledigande av förmyndare talas om förordnande och entledigande av *förvaltare*.

4 §²

Skall i visst fall svensk lag om *förordnande av förvaltare* ej äga tillämpning beträffande någon, som vistas här i riket, eller är ännu ej utrett, om det skall ske, äge likväl rätten, om dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara, förordna *förvaltare* enligt 11 kap. 18 § föräldrabalken under tiden

¹ Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

² Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

intill dess vård om hans angelägenheter anordnats i enlighet med lagen i hans hemland eller rätten *slutligt prövat frågan enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken*.

Är förmynderskap anordnat enligt lagen i främmande stat, må ock i trängande fall god man enligt svensk lag förordnas att vårda den omyndiges angelägenheter.

(Jfr 5 kap. 4 § i utredningens lagförslag 4)

Första stycket gör det möjligt att beträffande den som vistas här meddela interimistiskt förordnande om förvaltare enligt 11 kap. 18 § föräldrabalken även i de fall svensk lag i övrigt inte skall tillämpas eller det är oklart vilket lands lag som skall gälla. Förutsättningen för ett sådant interimistiskt förordnande är att ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara.

För att ett interimistiskt beslut skall kunna övergå i ett mera permanent förordnande erfordras att förutsättningar för detta föreligger enligt 1 eller 2 §.

5 §

Om omyndighetsförklaring, som meddelats av behörig utländsk myndighet, skall genom svensk domstols försorg, på begäran, kungörelse införas i Post- och Inrikes Tidningar. Den utländska myndighetens behörighet skall styrkas genom intyg av här i riket anställd diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller av svensk konsulär tjänsteman:

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då behörig utländsk myndighet *har hävt en omyndighetsförklaring eller beslutat att ett förvalterskap skall upphöra*.

(Jfr 5 kap. 5 § i utredningens lagförslag 4)

I andra stycket har skyldigheten att kungöra utländska avgöranden vidgats till att avse även beslut om hävande av förvalterskap. På samma sätt som 3 § ger svensk domstol möjlighet att i vissa fall häva utländska omyndigförklaringar torde det nämligen i utländska rättsordningar komma att finnas möjlighet att häva svenska förordnanden om förvalterskap.

6 §

Är förmynderskap för omyndigförklarad efter vad ovan sägs anordnat i enlighet med utländsk lag, skall vad i 4 kap. 5 § är stadgat i avseende å underårig äga motsvarande tillämpning. *Den omyndigförklarades behörighet enligt svensk lag skall därvid anses motsvara behörigheten för den som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget*.

Har omyndighetsförklaringen kungjorts efter vad i detta kap. 5 § är sagt, må dock den, mot vilken den omyndigförklarade här i riket företagit rättshandling, icke åberopa, att han ej ägde eller bort äga kännedom om omyndighetsförklaringen.

Den som är omyndigförklarad i enlighet med utländsk lag är här i riket liksälld med en person som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget när det gäller behörighet att inneha uppdrag och befattningar samt att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

(Jfr 5 kap. 6 § i utredningens lagförslag 4)

Paragrafen reglerar vilken verkan en utländsk omyndigförklaring har här i riket.

I första stycket hänvisas till bestämmelserna i 4 kap. 5 § om förmynderskap för underårig. Enligt dessa bestämmelser skall lagen i det land där förmynderskapet är anordnat tillämpas i fråga om verkan av omyndigheten och förmyndarens behörighet att företräda den underåriga. I en viss situation skall dock svensk rätt tillämpas. Om den underåriga har företagit en rättshandling som han är obehörig att företa enligt den utländska lagen men som han har behörighet att utföra enligt svensk lag, är rättshandlingen bindande för honom i fall där tredje man har varit i god tro med avseende på hans behörighet. För att motsvarande regel efter avskaffandet av omyndigförklaringsinstitutet skall kunna tillämpas på personer som har omyndigförklarats utomlands, har det i förevarande stycke lagts till att den omyndigförklarades behörighet enligt svensk lag skall anses motsvara behörigheten för den som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget.

I ett nytt tredje stycke har föreskrivits att den som är omyndigförklarad utomlands skall likställas med en person som har förvaltare utan begränsning av uppdraget när det gäller behörighet att inneha uppdrag och befattningar samt att bedriva tillståndspliktig verksamhet. Bestämmelsen får ses mot bakgrund av att den som har förvaltare i många fall är underkastad begränsningar i dessa hänseenden. Som exempel på sådana befattningar m. m. som avses kan nämnas domare, verkställande direktör, revisor och fastighetsmäklare. En motsvarande bestämmelse för nordiska förhållanden finns i 3 § lagen om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.

8 §¹

Förordnas här i riket förvaltare för svensk undersåte som har hemvist i främmande stat, göra rätten ofördröjligen anmälan därom till ministern för utrikes ärendena.

(Jfr 5 kap. 8 § i utredningens lagförslag 4)

I sin nya lydelse tar paragrafen sikte på förvaltarförordnande i stället för omyndigförklaring.

7 kap.

5 §²

I förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge finns särskilda bestämmelser i förordningen (1931:429) om vissa rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap och i lagen (1988:000) om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.

(Jfr 7 kap. 5 § i utredningens lagförslag 4)

Paragrafen ger i sin nuvarande lydelse regeringen viss rätt att utfärda bestämmelser om avvikelser från bestämmelserna i lagen. De internordiska bestämmelserna i 1931 års förordning har meddelats med stöd av denna paragraf.

1974 års regeringsform medger inte att normgivningskompetensen överläts till regeringen i grundläggande civilrättsliga frågor av det slag som

¹ Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

² Ändrad lydelse i propositionsförslaget.

regleras i 1904 års lag. Delegationsbestämmelserna i förevarande paragraf har därför utgått. I stället har intagits en hänvisning till bestämmelserna i 1931 års förordning och den föreslagna lagen om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.

Prop. 1988/89:14

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.,
2. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1988-09-22

Närvarande: f. d. regeringsrådet Nordlund, regeringrådet Palm, justitierådet Lind.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 1 september 1988 har regeringen på hemställan av statsrådet Peterson beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.,
2. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Bo Blomquist.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*.

Lagen om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.

I avsnitt III (14–21 §§) förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap regleras såvitt gäller förhållandet mellan de nordiska länderna frågor om förmynderskap både för underåriga och för omyndigförklarade. Genom att Sverige nu avskaffar institutet omyndigförklaring och ersätter det med en utbyggd form av godmanskap som benämns förvaltarskap har behov uppkommit av att inpassa det nya institutet i regleringen mellan de nordiska länderna. Lagrådet godtar att detta sker genom att man inför en ny särskild lag som dock bör få rubriken "Lag om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltarskap enligt föräldrabalken m. m." Som den nya lagen utformats uppkommer emellertid ett inte alldeles lättillgängligt samspel mellan avsnitt III i 1931 års förordning och den nya lagen. Det skulle vara en fördel om sambandet särskilt underströks genom att i 1931 års förordning införs en hänvisning till den nya lagen, jfr hänvisningen i 7 kap. 5 § i det remitterade förslaget till ändring i lagen (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. Lagrådet föreslår att en ny paragraf, 21 a §, införs i 1931 års förordning av följande lydelse:

"Särskilda bestämmelser om förvaltarskap enligt föräldrabalken och förmynderskap för omyndigförklarade finns i lagen (1988:000) om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltarskap enligt föräldrabalken m. m."

Lagen om ändring i lagen (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Hänvisningen i 7 kap. 5 § bör justeras med beaktande av lagrådets förslag beträffande rubriken till den nya lagen om nordiska rättsförhållanden rörande förvaltarskap enligt föräldrabalken m. m.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 september 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sigurd-
sen, Gustafsson, Hjelm-Wallén, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson,
Holmberg, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson,
Lönnqvist, Thalén

Föredragande: statsrådet Göransson

Proposition om internationella förmynderskapsfrågor

1 Anmälan av lagrådsyttrande m. m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat
vid regeringssammanträde den 1 september 1988) över förslag till

1. lag om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.,¹

2. lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsför-
hållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Jag biträder lagrådets förslag. Härutöver bör vissa redaktionella änd-
ringar göras i de remitterade lagförslagen.

2 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen
föreslår riksdagen att anta

dels de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar,

*dels förslag till lag om ändring i förordningen (1931:429) om vissa
internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och för-
mynderskap.*

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att
genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden
har lagt fram.

¹ Ändrad lydelse på lagens rubrik i propositionsförslaget.

Sammanfattning av utredningens betänkande

Utredningen har i ett tidigare betänkande (SOU 1986:50) God man och förvaltare föreslagit bl. a. att omyndigförklaringsinstitutet skall avskaffas och att, om någon behöver hjälp med att sköta sina angelägenheter och det inte är tillräckligt med ett godmansförordnande, en förvaltare skall kunna utses. Under hösten 1987 har regeringen beslutat en lagrådsremiss på grundval av betänkandet. Grundlagsfrågorna har sedan brutits ut och behandlats i en särskild proposition (prop. 1987/88:32).

Utredningen har fortsatt sitt arbete med att se över de internationella förmynderskapsfrågorna. Resultatet av översynen redovisas i detta betänkande. De förslag som utredningen lägger fram är delvis föranledda av förslaget om omyndigförklaringsinstitutets avskaffande. Utredningen har också beaktat de förslag som har lagts fram av familjelagssakunniga i betänkandet (SOU 1987:18) Internationella familjerättsfrågor.

På förmynderskapsområdet, liksom inom andra delar av familjerätten, finns det i dag särskilda regler för nordiska medborgare. Reglerna, som grundar sig på en nordisk konvention, finns intagna i en förordning från 1931. Principen i den nordiska regleringen är att en persons hemvist är avgörande för vilket lands myndigheter som är behöriga att vidta åtgärder och vilket lands lag som skall gälla. Det innebär exempelvis att, om någon behöver förmyndare, förmynderskapet skall anordnas i de land där han eller hon har sitt hemvist och med tillämpning av det landets lag.

Utredningen föreslår inga andra ändringar i den nordiska regleringen än som är föranledda av förslaget om avskaffande av omyndigförklaringsinstitutet. Utgångspunkten är att ingen som har hemvist här i landet skall vara omyndigförklarad. I enlighet härmed föreslås att, om en nordisk medborgare som har hemvist i Sverige tidigare har omyndigförklarats, antingen här eller i ett annat nordiskt land, förvaltare skall kunna förordnas för honom eller henne. I samband därmed skall omyndigförklaringen hävas. Det skall också vara möjligt att upphäva en omyndigförklaring utan att förvaltare utses.

När det gäller förmynderskapsfrågor med utomnordisk anknytning finns det f.n. bestämmelser i en lag från 1904. Bestämmelserna är till stor del föråldrade och svärgenomträngliga. Till skillnad från den nordiska regleringen är principen i 1904 års lag att en persons medborgarskap är avgörande för vilket lands myndigheter som är behöriga att besluta om åtgärder och vilket lands lag som skall tillämpas.

Utredningen konstaterar att det innebär en rad fördelar att lägga en persons hemvist till grund även för den utomnordiska regleringen på förmynderskapsområdet. En person har ofta en starkare anknytning till det land där han eller hon lever än till medborgarskapslandet. Rent praktiskt är det också i allmänhet enklast för den enskilde att få klarhet i vilka regler som gäller i hemvistlandet. Hemvistprincipen underlättar verksamheten för myndigheter och juridiska rådgivare, som får förutsättas vara mer förtrogna med det egna landets bestämmelser än med utländska förhållanden.

Vad särskilt gäller förmynderskapsrätten är det enligt utredningens mening angelägenhet att alla som mera varaktigt vistas här i landet får det skydd som den svenska förmynderskapslagstiftningen avser att ge.

Det är också önskvärt att den tanke som ligger bakom bl. a. avskaffandet av omyndigförklaringsinstitutet, att ingen skall behöva utsättas för mer ingripande åtgärder än som är klart motiverat, får slå igenom beträffande alla som har hemvist här.

Utredningen anser alltså att även den utomnordiska regleringen bör bygga på hemvistprincipen. Rent lagtekniskt föreslår utredningen att reglerna skall samordnas med familjelagssakunnigas förslag till lag om internationella familjerättsfrågor och bida ett särskilt kapitel där.

Huvudpunkterna i den utomnordiska regleringen är följande:

— Svenska domstolar och andra svenska myndigheter är behöriga att ta upp frågor om förordnande av förmyndare (för underårig), god man och förvaltare, liksom andra förmynderskapsrättsliga frågor, förutsatt att den som frågan gäller har hemvist här i landet. Svenska myndigheter får också ta upp frågor om tillfälligt förmynderskap, godmanskap och förvaltarskap i fråga om personer som vistas tillfälligt i Sverige eller som har egendom här eller behöver få sin rätt bevakad här.

— När en svensk domstol eller myndighet tar upp en förmynderskapsfråga skall svensk lag tillämpas. För att t.ex. en förvaltare skall kunna förordnas måste alltså förutsättningarna i föräldrabalken vara uppfyllda.

— När det gäller föräldrars rätt att företräda en underårig och den underåriges behörighet att själv ingå rättshandlingar tillämpas lagen i den stat där den underårige har hemvist. En artonåring med hemvist i Sverige kan alltså ingå bindande rättshandlingar även om han eller hon är medborgare i ett land där myndighetsåldern är högre.

— Oavsett vad som gäller enligt hemvistlandets lag är en rättshandling bindande, om den är giltig enligt lagen i det land där rättshandlingen företas och den som rättshandlingen riktar sig mot är i god tro.

— Utländska avgöranden på förmynderskapsområdet skall i princip gälla i Sverige. Undantag gäller dock, om t.ex. talan inte har väckts på ett riktigt sätt eller om det utländska avgörandet strider mot ett svenskt avgörande.

— Om den som omfattas av ett utländskt avgörande flyttar till Sverige, kan avgörandet upphävas och, allt efter det behov som föreligger, ersättas av ett svenskt förordnande om förmyndare, god man eller förvaltare.

För den händelse utredningens förslag på det utomnordiska området inte kan träda i kraft samtidigt som reformen om avskaffande av omyndigförklaringsinstitutet lägger utredningen fram förslag om sådana provisoriska ändringar i 1904 års lag som är direkt föranledda av avskaffandet av omyndigförklaringarna.

Utredningen fortsätter sitt arbete med att se över reglerna i föräldrabalken om förvaltning av omyndigas egendom m. m. Enligt direktiven skall utredningen bl. a. undersöka om det är möjligt att ge föräldrar större frihet vid förvaltningen av sina barns medel samt pröva möjligheterna att decentralisera och förenkla handläggningen hos överförmyndarna och tingsrätterna.

1 Förslag till ändring i förslaget till lag om internationella familjerättsfrågor

Utredningen föreslår beträffande familjelagssakkunnigas förslag till lag om internationella familjerättsfrågor *dels* att nuvarande 5 och 6 kap. i lagen skall betecknas 6 respektive 7 kap., *dels* att nuvarande 6 kap. 1 och 4 §§ skall ha följande lydelse, *dels* att det i lagen skall införas nya bestämmelser och rubriker av följande lydelse.

1.1 Förslag till ett kapitel om förmynderskap m. m.

5 kap. Förmynderskap m. m.

Ställföreträdarskap utan särskilt beslut

1 § Beträffande den rätt att företräda någon som utan särskilt beslut tillkommer en förälder eller annan liknande ställföreträdare tillämpas lagen i den stat där den som företräds har hemvist. Detsamma gäller den enskildes rätt att själv företa rättshandlingar.

Förmynderskap m. m. på grund av myndighets beslut

2 § Frågor om förordnande av förmyndare, god man eller förvaltare och andra förmynderskapsrättsliga frågor får tas upp av svensk domstol eller annan svensk myndighet, om den underårige eller den som frågan annars gäller har hemvist i Sverige.

Om en fråga som avses i första stycket gäller en svensk medborgare med hemvist utomlands, är svenska myndigheter behöriga att ta upp frågan, såvida hemviststatens myndigheter saknar behörighet.

I fråga om den som utan att ha hemvist i Sverige vistas här, har egendom här eller annars behöver få sin rätt bevakad här får svensk myndighet ta upp frågor om tillfälligt förmynderskap, godmanskap eller förvaltarskap.

3 § I frågor som enligt 2 § tas upp av svensk domstol eller annan svensk myndighet tillämpas svensk lag.

Rättsverkningarna av avgöranden som har meddelats med stöd av 2 § bedöms enligt svensk lag.

Erkännande av utländska avgöranden m. m.

4 § Ett lagakraftvunnet avgörande av utländsk domstol eller annan utländsk myndighet i en fråga som rör förmynderskap, godmanskap eller annat liknande ställföreträdarskap gäller i Sverige, om avgörandet har meddelats eller annars gäller i den stat där den som hade eller genom avgörandet fick ställföreträdare hade hemvist.

5 § Det utländska avgörandet gäller dock inte i Sverige,

1. om det har meddelats mot en part som inte har gått i svaromål och som inte har fått kännedom om den väckta talan i tillräcklig tid för att kunna svara i saken eller om en part annars inte har fått rimliga möjligheter att föra sin talan i det utländska förfarandet,

2. om avgörandet strider mot ett svenskt avgörande,

3. om avgörandet strider mot ett här i landet giltigt utländskt avgörande i ett förfarande som började tidigare än det andra utländska förfarandet,

4. om det i Sverige pågår ett förfarande som kan utmynna i ett motstridigt avgörande, eller

5. om det utomlands pågår ett förfarande som kan leda till ett motstridigt avgörande, såvida det förfarandet har börjat tidigare än det andra utländska förfarandet och kan antas leda till ett här i landet giltigt avgörande.

6 § Ett utländskt avgörande som gäller här i landet skall prövas av Svea hovrätt innan verkställighet får ske.

7 § I fråga om den som har tagit hemvist i Sverige får, utan hinder av att ett utländskt avgörande gäller enligt 4 §, förmyndare, god man eller förvaltare förordnas enligt svensk lag. I samband därmed skall domstolen förklara att det utländska avgörandet, i den mån det strider mot förordnandet, inte längre skall gälla.

Även i övrigt får svensk domstol förklara att ett utländskt avgörande som avses i 4 § inte längre skall gälla, om det avser någon som har tagit hemvist i Sverige. Härvid tillämpas vad som i svensk lag är föreskrivet om upphörande av förvaltarskap.

8 § Rättsverkningarna av ett utländskt avgörande som enligt 4 § skall gälla i Sverige bedöms enligt lagen i det land där avgörandet har meddelats.

Verkan av vissa rättshandlingar

9 § Oavsett vad som föreskrivs i 1 §, 3 § andra stycket och 8 § är en rättshandling som någon har företagit i Sverige eller utomlands bindande mot den som företog rättshandlingen om behörighet förelåg enligt lagen i det land där rättshandlingen företogs och den mot vilken rättshandlingen företogs var i god tro.

Om verkan av förbindelse enligt växel eller check finns särskilda bestämmelser.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Finns det inte någon behörig domstol när svensk domsrätt föreligger enligt denna lag, tas målet eller ärendet upp av Stockholms tingsrätt.

Finns det inte någon behörig domstol när svensk domsrätt föreligger enligt denna lag, tas målet eller ärendet upp av Stockholms tingsrätt.

Skall ett ärende tas upp av svensk överförmyndare, tas ärendet upp av överförmyndaren i Stockholm, om det inte finns någon annan behörig överförmyndare.

4 §

Om det sedan talan har väckts inträffar en ändring av de omständigheter som grundar svensk domstols behörighet enligt denna lag, upphör inte domstolens behörighet.

Om det sedan talan har väckts *eller ansökan har gjorts* inträffar en ändring av de omständigheter som grundar svensk domstols *eller annan myndighets* behörighet enligt denna lag, upphör inte domstolens *eller myndighetens* behörighet.

2 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Prop. 1988/89:14

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap skall upphöra att gälla vid utgången av år 198 .

Denna lag träder i kraft

3 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap dels att 19 och 22 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i förordningen skall införas en ny paragraf, 21 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §

Fråga om hävande av omyndighetsförklaring, som meddelats i fördragsslutande stat, skall, om den omyndigförklarade är medborgare i sådan stat, prövas i den stat, där förmynderskapet är anordnat.

Vid prövningen tillämpas i varje stat där gällande lag.

Fråga om hävande av omyndighetsförklaring, som meddelats i fördragsslutande stat, skall, om den omyndigförklarade är medborgare i sådan stat, prövas i den stat, där förmynderskapet är anordnat.

Vid prövningen tillämpas i varje stat där gällande lag.

I fråga om den som har hemvist i Sverige gäller 21 a §.

21 a §

Har en medborgare i en fördragsslutande stat hemvist i Sverige, kan förvaltare förordnas för honom eller henne enligt svensk lag. Är han eller hon omyndigförklarad, skall omyndigförklaringen samtidigt hävas.

Även i övrigt kan svensk domstol häva en omyndigförklaring beträffande den som har hemvist i Sverige. Härvid tillämpas vad som i svensk lag är föreskrivet om upphörande av förvaltarskap.

Bestämmelserna i 17 och 20 §§ om omyndigförklaring tillämpas också när förvaltare har förordnats enligt första stycket.

Den för vilken förvaltare har förordnats i Sverige får utan hinder därav omyndigförklaras i en annan fördragsslutande stat där han eller hon har tagit hemvist.

22 §

Lagakraftvunnen dom eller administrativ myndighets beslut, som i en av staterna meddelats jämlikt 5, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 19 eller 21 §, skall gälla i övriga stater utan särskild stadfästelse och utan prövning

Lagakraftvunnen dom eller administrativ myndighets beslut, som i en av staterna meddelats jämlikt 5, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 19, 21 eller 21 a §, skall gälla i övriga stater utan särskild stadfästelse och utan

Nuvarande lydelse

av avgörandets riktighet eller av dess förutsättningar med hänsyn till hemvist eller medborgarskap i den ena eller andra av de fördragsslutande staterna. Detsamma gäller lagakraftvunnen dom som meddelats i en av staterna och avser ogiltighet eller återgång av äktenskap mellan medborgare i fördragsslutande stat.

Föreslagen lydelse

prövning av avgörandets riktighet eller av dess förutsättningar med hänsyn till hemvist eller medborgarskap i den ena eller andra av de fördragsslutande staterna. Detsamma gäller lagakraftvunnen dom som meddelats i en av staterna och avser ogiltighet eller återgång av äktenskap mellan medborgare i fördragsslutande stat.

Prop. 1988/89:14
Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Härigenom föreskrivs att rubriken till 5 kap. samt 7 kap. 5 § i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 kap. Om *förmynderskap för omyndigförklarade*

Föreslagen lydelse

5 kap. Om *förvaltarskap m. m.*

1 §

Vad i svensk lag är *stadgat om omyndighetsförklaring och om förmynderskap för omyndigförklarade* skall äga tillämpning jämväl i *avseende å svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap anordnat i främmande stat för svensk undersåte, som där har hemvist men som är förklarad omyndig här i riket eller om vars försättande i omyndighet här är fråga, må dock rätten, såframt ej särskilda omständigheter påkalla, att förmynderskap är anordnat här i riket, besluta, att förmynderskap ej skall vara anordnat enligt svensk lag.*

Regeringen äger beträffande *förmynderskap för omyndigförklarade svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående värden av omyndigs värdehandlingar, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare. Regeringen prövar fråga om entledigande av sådan överförmyndare.*

Förmynderskap som avses i första stycket och som är anordnat enligt svensk lag skall vara inskrivet vid Stockholms tingsrätt. Ersättning till överförmyndare beträffande sådant *förmynderskap* utgår av statliga medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Detsamma gäller ersättning till *förmyndare* i den mån ersättningen *ej* enligt 15 kap. 19 § föräldrabalken skall utgå av *den omyndiges* medel.

Vad som *föreskrivs* i svensk lag om *förvaltarskap* skall tillämpas också på svensk *medborgare* som *inte* har hemvist här i landet. Om *förmynderskap anordnas* i ett annat land för en svensk *medborgare* som har hemvist där och denne redan har *förvaltare* här i landet eller *ansökan därom har gjorts, får domstolen besluta att förvaltare inte skall vara förordnad enligt svensk lag. Detta gäller dock inte, om särskilda omständigheter påkallar att förvaltarskap är anordnat här i landet.*

Regeringen får beträffande svensk *medborgare, för vilken förvaltare har förordnats och som har hemvist i ett annat land, meddela särskilda föreskrifter om värden av den svenske medborgarens värdehandlingar samt förordna svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare. Regeringen prövar frågan om entledigande av sådan överförmyndare.*

Förvaltarskap som avses i första stycket och som är anordnat enligt svensk lag skall vara inskrivet vid Stockholms tingsrätt. Ersättning till överförmyndare beträffande sådant *förvaltarskap* utgår av statliga medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Detsamma gäller ersättning till *förvaltare* i den mån ersättningen *inte* enligt 15 kap. 20 § föräldrabalken skall utgå av *den enskildes* medel.

2 §

Har ansökan gjorts om *omyndighetsförklaring* av utländsk undersåte, som har hemvist här i riket, inhämta rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. *Upplyses det*, att sådant förmynderskap *icke* kommer att anordnas, eller *erhålls ej* svar inom sex månader, *varde omyndighetsförklaring av rätten meddelad och förmynderskap här anordnat* enligt svensk lag.

Har en ansökan gjorts om att *förvaltare* skall förordnas för en utländsk *medborgare* som har hemvist här i landet, skall *domstolen* genom utrikesdepartementets *försorg inhämta upplysning* huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. *Om det upplyses* att förmynderskap *inte* kommer att anordnas eller svar *inte erhålls* inom sex månader, *får förvaltare förordnas* enligt svensk lag.

3 §

Är svensk undersåte *förklarad omyndig* i främmande stat, kan *omyndighetsförklaringen* hävas jämväl här i riket enligt svensk lag.

Om en svensk *medborgare* har blivit *omyndigförklarad* i ett annat land, kan *omyndigförklaringen* hävas även här i landet. Härvid tillämpas vad som i svensk lag är föreskrivet om upphörande av *förvaltarskap*.

Har undersåte i främmande stat *förklarats omyndig* här i riket, men *varder* förmynderskap för honom anordnat enligt den främmande statens lag, skall den här förordnade *förmyndaren* entledigas.

Har det för en *medborgare* i ett annat land *förordnats förvaltare* här i landet, men *anordnas* förmynderskap för honom enligt den främmande statens lag, skall den här i landet förordnade *förvaltaren* entledigas.

4 §

Skall i visst fall svensk lag *ej äga tillämpning* beträffande *omyndighetsförklaring* av någon, som vistas här i riket, eller är ännu *ej utrett*, om det skall ske, äge likväl rätten, om dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara, förordna, att han skall vara omyndig under tiden *in*till dess vård om hans angelägenheter anordnats i enlighet med lagen i hans hemland eller rätten meddelat dom, så ock för samma tid förordna *förmyndare*. I avseende å förordnande, varom nu är sagt, skall vad i 10 kap. 14 §, 11 kap. 15 § andra stycket och 20 kap. 11 § föräldrabalken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Skall i ett visst fall svensk lag om *förordnande* av *förvaltare* *inte* tillämpas beträffande någon som vistas här i landet, eller är frågan om tillämplig lag *inte utredd*, får *domstolen* förordna *förvaltare* enligt 11 kap. 18 § föräldrabalken, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål annars skulle medföra uppenbar skada för den enskilde.

Är förmynderskap anordnat enligt lagen i främmande stat, må ock

Har förmynderskap anordnats för någon enligt ett annat lands lag,

Nuvarande lydelse

i trängande fall god man enligt svensk lag förordnas att vårda den omyndiges angelägenheter.

Föreslagen lydelse

får domstolen i trängande fall också förordna god man enligt 11 kap. 2 eller 3 § föräldrabalken för att tillvarata den enskildes rätt.

5 §

Om omyndighetsförklaring, som meddelats av behörig utländsk myndighet, skall genom svensk domstols försorg, på begäran, kungörelse införas i Post- och Inrikes Tidningar. Den utländska myndighetens behörighet skall styrkas genom intyg av här i riket anställd diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller av svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då omyndighetsförklaring blivit hävd av behörig utländsk myndighet.

En omyndigförklaring, som har meddelats av behörig utländsk myndighet, skall genom svensk domstols försorg på begäran kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Den utländska myndighetens behörighet skall styrkas genom intyg av en diplomatisk eller konsulär tjänsteman, som är anställd här i landet, eller av en svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman.

Första stycket tillämpas även när en omyndigförklaring har hävts av en behörig utländsk myndighet.

6 §

Är förmynderskap för omyndigförklarad efter vad ovan sägs anordnat i enlighet med utländsk lag, skall vad i 4 kap. 5 § är stadgat i avseende å underårig äga motsvarande tillämpning.

Har omyndighetsförklaringen kungjorts efter vad i detta kap. 5 § är sagt, må dock den, mot vilken den omyndigförklarade här i riket företagit rättshandling, icke åberopa, att han ej ägde eller bort äga kännedom om omyndighetsförklaringen.

Om förmynderskap är anordnat enligt utländsk lag, tillämpas vad som föreskrivs i 4 kap. 5 § beträffande underåriga.

Om en omyndigförklaring har kungjorts enligt 5 §, får dock den mot vilken den omyndigförklarade här i landet har företagit en rättshandling inte åberopa att han inte kände till eller bort känna till omyndigförklaringen.

7 §

Vad i detta kapitel sägs om omyndighetsförklaring och förmynderskaps anordnande enligt utländsk lag skall äga motsvarande tillämpning i avseende å annan därmed jämförlig åtgärd, som är förenad med inskränkning i den rättsliga handlingsförmågan.

Vad som i detta kapitel föreskrivs om omyndigförklaring och anordnande av förmynderskap enligt utländsk lag tillämpas också på annan jämförlig åtgärd, som är förenad med inskränkning i den rättsliga handlingsförmågan.

8 §

Varder svensk undersåte, som har hemvist i främmande stat, här i riket förklarad omyndig och förmyndare för honom förordnad, göre

Om förvaltare förordnas här i landet för en svensk medborgare som har hemvist i ett främmande land, skall rätten genast anmäla detta till

rätten ofördröjligen anmälan där-
om till ministern för utrikes ären-
den.

utrikesdepartementet.

7 kap. 5 §

Regeringen *äger*, efter avtal med Danmark, Finland, Island och Norge eller med en eller flera av dessa stater, *stadga* avvikelser från *de i denna lag givna bestämmelser* om internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps ingående, äktenskapsskillnad, förmynderskap för underåriga och omyndigförklarade *så ock* i övrigt meddela föreskrifter i dessa hänseenden.

Efter avtal med annan stat än nu är sagt *äger* regeringen, *med avseende å undersåtar* i fördragsslutande stat, *stadga* avvikelser från de i 4 och 5 kap. meddelade bestämmelserna.

Skall, enligt de i viss främmande stat gällande allmänna reglerna om internationella rättsförhållanden, lagen i *den stat, där hemvistet är, äga tillämpning med avseende å omyndighetsförklaring* och anordnande av förmynderskap för underårig och omyndigförklarad, *äger ock* regeringen *förordna* beträffande *undersåtar* i den staten, *vilka hava hemvist här i riket, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas* enligt svensk lag, samt i fråga om svenska *undersåtar, vilka hava hemvist i den främmande staten, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas* i den främmande staten.

Regeringen *får*, efter avtal med Danmark, Finland, Island och Norge eller med en eller flera av dessa stater *föreskriva* avvikelser från *bestämmelserna i denna lag* om internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps ingående, äktenskapsskillnad, förmynderskap för underåriga och omyndigförklarade samt *förvaltare* *och också* i övrigt meddela föreskrifter i dessa hänseenden.

Efter avtal med annan stat än nu är sagt *får* regeringen, *när det gäller medborgare* i fördragsslutande stat, *föreskriva* avvikelser från de i 4 och 5 kap. meddelade bestämmelserna.

Skall, enligt de i *en* viss främmande stat gällande allmänna reglerna om internationella rättsförhållanden, lagen i *hemviststaten tillämpas på omyndigförklaring* och anordnande av förmynderskap för underårig och omyndigförklarad, *får* regeringen *också* beträffande *medborgare* i den staten, *som har hemvist här i landet, besluta* att *förvaltare får förordnas* enligt svensk lag, samt i fråga om svenska *medborgare som har hemvist i den främmande staten besluta* att *omyndigförklaring får ske och förmynderskap anordnas* i den främmande staten.

Denna lag träder i kraft den

Förmyndarskapsutredningens betänkande (SOU 1987:73) Internationella förmyndarskapsfrågor

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Svea hovrätt, hovrätten för Övre Norrland, Stockholms tingsrätt, domstolsverket, socialstyrelsen, Uppsala universitets juridiska fakultetsnämnd, Sveriges advokatförbund, Föreningen jurister vid Sveriges allmänna advokatbyråer, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Föreningen Sveriges överförmyndare, överförmyndarnämnden i Stockholm och Utlands-svenskarnas förening.

Remissyttrandena återges i regel i oavkortat skick och utan bearbetning.

1 Övergripande synpunkter

Svea hovrätt:

Hovrätten har inte funnit anledning till erinran mot det framlagda lagförslaget och har inte heller eljest något att anföra med anledning av remissen.

Hovrätten för Övre Norrland:

Hovrätten har i tidigare yttranden tillstyrkt förmyndarskapsutredningens förslag om avskaffande av omyndigförklaringsinstitutet och familjerätts-sakkunnigas förslag till lag om internationella familjerättsfrågor. Föreliggande lagförslag på det internationellrättsliga området står i överensstämmelse med dess förslag och tillstyrkes därför.

Domstolsverket:

Domstolsverket (DV) tillstyrker utredningens förslag.

DV har i sitt yttrande över betänkandet Internationella familjerättsfrågor (SOU 1987:17) tillstyrkt förslaget i nämnda utredning om att låta domicilprincipen vara styrande för tillämpning av svensk lag och svensk domsrätt. Det förslag som förmyndarskapsutredningen nu lägger fram överensstämmer i allt väsentligt med förslaget till lag om internationella familjerättsfrågor. Enligt DV:s mening är det positivt att man söker uppnå en enhetlig reglering så att även förmyndarskapsrätten kommer att styras av domicilprincipen. En stor fördel med utredningens förslag är att samma regler i stor utsträckning kommer att gälla för såväl nordiska som utom-nordiska medborgare. Med hänsyn härtill är det önskvärt att reglerna, åtminstone på sikt, kunde samlas i en gemensam lag.

Socialstyrelsen:

Socialstyrelsen anser i likhet med förmyndarskapsutredningen att hemvis-tet bör vara utslagsgivande när det gäller frågan om myndigheters behörig-

het och vilket lands lag som skall gälla. För den enskilde är det också enklast att få klarhet i vad som gäller i hemvistlandet. Socialstyrelsen tillstyrker med hänsyn till ovanstående det framlagda förslaget.

Prop. 1988/89:14
Bilaga 3

Uppsala universitets juridiska fakultetsnämnd:

1. Sammanfattningsvis anser fakultetsstyrelsen att de remitterade förslagen — med beaktande av de synpunkter som nedan anföres — kan läggas till grund för lagstiftning.

2. De framlagda förslagen är till en del föranledda av förslaget om omyndigförklaringsinstitutets avskaffande. Styrelsen har inga invändningar mot denna del av det nu aktuella förslaget.

Utredningen har också beaktat de förslag som tidigare lagts fram av familjelagssakkunniga i betänkandet Internationella familjerättsfrågor (SOU 1987:18). Liksom i detta betänkande föreslås i det nu aktuella betänkandet en övergång till hemvistprincipen även när det gäller den utomnordiska regleringen. De föreslagna reglerna skall enligt utredningen samordnas med familjelagssakkunnigas förslag till lag om internationella familjerättsfrågor och där bilda ett särskilt kapitel.

Fakultetsstyrelsen, som i sitt yttrande 1988—01—18 över betänkandet Internationella familjerättsfrågor förklarat sig inte ha något att invända mot att man nu övergår till att använda hemvistet såsom främsta anknytningspunkt på det familjerättsliga området, har givetvis inte anledning att i det aktuella lagstiftningsärendet inta en annan ståndpunkt.

Svenska bankföreningen:

I sitt remissyttrande den 29 mars 1988 över familjelagssakkunnigas betänkande SOU 1987:18 har Bankföreningen tillstyrkt att en persons hemvist skall bilda utgångspunkt för valet av tillämplig lag i de hänscenden familjelagssakkunniga har föreslagit. Bankföreningen tillstyrker nu också förmynderskapsutredningens förslag att hemvistprincipen skall tillämpas som huvudregel i fråga om internationella förmynderskapsfrågor. Samtidigt vill föreningen även i detta sammanhang framhålla vikten av att statsmakterna ombesörjer att de som kan komma att beröras av lagen erhåller särskild information om lagens verkningar. För exempelvis en 18-årig svensk medborgare som flyttar till ett land med högre myndighetsålder torde lagförslaget — om det genomförs — annars kunna komma att medföra konsekvenser som inte på något sätt varit förutsedda.

Svenska sparbanksföreningen:

Svenska Sparbanksföreningen har genom remiss beretts tillfälle att avge yttrande över förmynderskapsutredningens betänkande "Internationella förmynderskapsfrågor" (SOU 1987:73).

Sparbanksföreningen får i anledning härav meddela att vi tillstyrker utredningens förslag.

Utlandssvenskarnas förening:

Informationsplikt

I yttrandet den 12 februari 1988 angående Internationella familjerättsfrågor har föreningen framhållit, att den som flyttar utomlands, tillfälligt eller stadigvarande, i samband därmed måste få klarhet i om han eller hon räknas som utvandrare. Staten måste här åläggas en omfattande informationsplikt. Även om förmynderskapsfrågor kanske inte uppkommer så ofta som internationella familjerättsfrågor i övrigt, kommer ändå begreppet ställföreträdare att ha en annan innebörd och utländska myndigheter och domstolar en helt annan ställning än tidigare.

Domicilprincipen

Om domicilprincipen i övrigt kommer att tillämpas beträffande familjerättsfrågorna, verkar det ofrånkomligt att samma princip får dominera även beträffande förmynderskapsfrågorna.

Av vad nedan sägs kan föreningen tänka sig fall, då svensk domstols behörighet bör gå utöver vad förslaget anger.

Allmänt

Som föreningen framhåll i sitt yttrande den 12 februari 1988 är svenskar, som flyttar utomlands, oftast omedvetna om vilken eller vilka lagar som i framtiden kommer att bli gällande rörande deras förmögenhetsrättsliga frågor.

Det är av vikt att de olika internationella familjerättsförhållandena samlas i *en* lag, mera lämpad efter nu rådande förhållanden i världen än 1904 års lag. Det har varit av stort värde, att frågorna penetrerats och belysts så att frågeställningar framkommit och svar getts, där kanske tidigare stor oklarhet rått.

Föreningen återkommer till informationsplikten och framhåller vikten av att förändringar och konsekvenserna därav blir belysta i broschyrer som kan distribueras och vara tillgängliga genom utrikesförvaltningen.

Föreningen är å sin sida beredd att på olika platser i världen lämna information.

2 Utomnordiska förhållanden

2.1 Allmänt

Hovrätten för Övre Norrland:

— — — Från lagteknisk synpunkt torde det vara lämpligt att använda rubriker som motsvarar de som i övrigt finns i förslaget till lag om internationella familjerättsfrågor — t. ex. Svensk domstols eller annan myndighets behörighet (2 §), tillämplig lag (1, 3 och 9 §§) och Erkännande av

utländska avgöranden m. m. (4 -8 §§) — och att låta kapitel 5 i förslaget inledas med den domförhållningsregel som utredningen betecknat som § 2.

Prop. 1988/89:14
Bilaga 3

Stockholms tingsrätt:

De föreslagna ändringarna i 1931 års förordning och 1904 års lag är föranledda av i regeringens proposition 1987/88:124 God man och förvaltare föreslagna ändringar i föräldrabalken, baserade på utredningens förslag i etapp ett om omyndigförklaringsinstitutets avskaffande. Mot dessa följändringar har tingsrätten ingen erinran.

Tingsrätten får, vad gäller förslaget angående den utomnordiska regleringen, utifrån de utgångspunkter den har att beakta anföra följande.

Tingsrätten tillstyrker att förmynderskapsfrågorna inlemmas i den av familjelagssakkunniga föreslagna gemensamma lagen om internationella familjerättsfrågor på sätt utredningen föreslår. Tingsrätten tillstyrker också utredningens förslag om en övergång från nationalitetsprincipen till hemvistprincipen men ifrågasätter om inte något utrymme borde lämnas för svenska myndigheter att ingripa till skydd för svenska underåriga medborgare utan hemvist i Sverige men med stark anknytning hit.

De föreslagna nya bestämmelserna framstår med några få undantag som väl genomarbetade och väl formulerade och bör kunna läggas till grund för lagstiftning; dock med beaktande av vad tingsrätten fortsättningsvis anför.

Domstolsverket:

Utredningen föreslår vissa provisoriska ändringar i 1904-års lag som är direkt föranledda av förslaget om att avskaffa omyndigförklaringsinstitutet. Beslut härom kan fattas först sedan det nyvalda riksmötet hunnit samlas i oktober 1988. Det synes därför tveksamt om lagändringarna rörande omyndigförklaring kan träda ikraft så snart som den 1 januari 1989. Om tiden mellan ett ikraftträdande av ändringarna rörande omyndigförklaring och ett ikraftträdande av lagen om internationella familjerättsfrågor inte blir alltför lång, bör det kunna anstå någon tid med att avskaffa omyndigförklaringsinstitutet. En samordning kan då ske för att undvika den provisoriska reglering som föreslås i 1904-års lag.

Socialstyrelsen:

Socialstyrelsen anser i likhet med förmynderskapsutredningen att hemvistet bör vara utslagsgivande när det gäller frågan om myndigheters behörighet och vilket lands lag som skall gälla. För den enskilde är det också enklast att få klarhet i vad som gäller i hemvistlandet. Socialstyrelsen tillstyrker med hänsyn till ovanstående det framlagda förslaget.

Uppsala universitets juridiska fakultetsnämnd:

Fakultetsstyrelsen, som i sitt yttrande 1988-01-18 över betänkandet Internationella familjerättsfrågor förklarar sig inte ha något att invända

mot att man nu övergår till att använda hemvistet såsom främsta anknytningspunkt på det familjerättsliga området, har givetvis inte anledning att i det aktuella lagstiftningsärendet inta en annan ståndpunkt.

— — —

I allmänmotiveringen sägs (s. 118) att de *principiella skillnaderna* mellan regleringen av å ena sidan nordiska och å andra sidan utomnordiska förhållanden utgör en klar nackdel. Denna uppfattning delas av fakultetsstyrelsen såsom en grund för införandet av hemvistprincipen även i den utomnordiska regleringen. Emellertid bör det i detta sammanhang ändå ifrågasättas, om det inte kan finnas sakskalet för den skillnad som råder med nuvarande reglering. Bl. a. de likartade sociala och kulturella mönstren inom Norden talar måhända starkare för en anknytning till hemvistet beträffande de inomnordiska än de utomnordiska förhållandena. Detta utgör dock inte enligt fakultetsstyrelsens mening ett tillräckligt skäl för att bibehålla de nämnda skillnaderna, särskilt med hänsyn till att man på familjerättens område i övrigt nu kommer att gå över till hemvistprincipen även i den utomnordiska regleringen i enlighet med den föreslagna lagen om internationella familjerettsfrågor.

Sveriges advokatsamfund:

Samfundet delar utredningens uppfattning att även den utomnordiska regleringen av förmynderskapsfrågorna bör bygga på domicilprincipen och tillstyrker att de framlagda författningsförslagen läggs till grund för lagstiftning.

Föreningen jurister vid Sveriges allmänna advokatbyråer:

Föreningen delar utredningens grundsyn att tillämpa hemvistprincipen även för den utomnordiska regleringen på förmynderskapsområdet.

Svenska bankföreningen:

I sitt remissyttrande den 29 mars 1988 över familjelagssakkunnigas betänkande SOU 1987:18 har Bankföreningen tillstyrkt att en persons hemvist skall bilda utgångspunkt för valet av tillämplig lag i de hänscenden familjelagssakkunniga har föreslagit. Bankföreningen tillstyrker nu också förmynderskapsutredningens förslag att hemvistprincipen skall tillämpas som huvudregel i fråga om internationella förmynderskapsfrågor. Samtidigt vill föreningen även i detta sammanhang framhålla vikten av att statsmakterna ombesörjer att de som kan komma att beröras av lagen erhåller särskild information om lagens verkningar. För exempelvis en 18-årig svensk medborgare som flyttar till ett land med högre myndighetsålder torde lagförslaget — om det genomförs — annars kunna komma att medföra konsekvenser som inte på något sätt varit förutsedda.

Föreningen Sveriges överförmyndare:

Sammanfattning

Föreningen Sveriges Överförmyndare tillstyrker utredningens förslag till ändring i familjelagssakkunnigas förslag till lag om internationella familje-

rättsfrågor. Föreningen tillstyrker också utredningens förslag (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Prop. 1988/89:14
Bilaga 3

Allmänt

Enligt gällande bestämmelser skall svensk lag tillämpas beträffande omyndiga svenska medborgare som vistas utanför de nordiska länderna. Överförmyndarnämnden i Stockholm har att utöva tillsyn över dessa förmynderskap, såvida inte regeringen förordnat någon svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare.

Tillsynen försvåras många gånger av förmyndarens ovilja att följa den svenska förmynderskapslagstiftningens föreskrifter om redovisningsskyldighet till nämnden. Liten förståelse finns också för de regler som ålägger förmyndaren att inhämta överförmyndarens tillstånd till en förvaltningsåtgärd. Det är således begränsade möjligheter för nämnden att utöva en tillfredsställande tillsyn över förmynderskapen.

Att förmynderskapsutredningen i sitt betänkande lämnar förslag om att hemvistprincipen skall gälla i framtiden, synes naturligt med hänsyn till att familjelagssakkunniga bygger sitt förslag till lag om internationella familjerättsfrågor på denna princip. För överförmyndare synes det ge bättre möjligheter att ta tillvara omyndigas intressen. Det kan upplevas som mera meningsfullt att tillsynen avser omyndiga som vistas i Sverige.

Överförmyndarnämnden i Stockholm:

Överförmyndarnämnden tillstyrker utredningens förslag till ändring i familjelagssakkunnigas förslag till lag om internationella familjerättsfrågor. Utredningens förslag om provisoriska ändringar i 1904 års lag tillstyrkes även.

Utlandssvenskarnas förening:

Domicilprincipen

Om domicilprincipen i övrigt kommer att tillämpas beträffande familjerättsfrågorna, verkar det ofrånkomligt att samma princip får dominera även beträffande förmynderskapsfrågorna.

Av vad nedan sägs kan föreningen tänka sig fall, då svensk domstols behörighet bör gå utöver vad förslaget anger.

Allmänt

Som föreningen framhöll i sitt yttrande den 12 februari 1988 är svenskar, som flyttar utomlands, oftast omedvetna om vilken eller vilka lagar som i framtiden kommer att bli gällande rörande deras förmögenhetsrättsliga frågor.

Det är av vikt att de olika internationella familjerättsförhållandena samlas i *en* lag, mera lämpad efter nu rådande förhållanden i världen än 1904 års lag. Det har varit av stort värde, att frågorna penetrerats och belysts så att frågeställningar framkommit och svar getts, där kanske tidigare stor oklarhet rått.

— — —

Förslag till ändring i lag om internationella familjerätsfrågor.

5 kap. förmynderskap m. m.

Hemvistbegreppet

Föreningen vill peka på, att hemvistbegreppet i ett avseende kan vara svårare att bestämma, då det gäller förmynderskapsfrågor än eljest.

Det gäller var den "företrädare", respektive den "underåriga" har hemvist. Ofta vistas vederbörande i det ifrågavarande landet tillsammans med sina föräldrar och familjen har eller tar nytt gemensamt hemvist. Så är dock långt ifrån alltid fallet. Det kan vara lämpligt att ge ett exempel.

Två svenska föräldrar flyttar med sitt underåriga svenska barn till ett annat, icke nordiskt land. De har inte för avsikt att stanna där annat än under mannens tillfälliga arbete i landet. Efter en tid beslutar sig emellertid hustrun för att stanna kvar i landet, eftersom hon mött en annan man. Hon vill att barnet skall stanna kvar hos henne. Mannen återvänder till Sverige.

Ska *barnet* enligt bestämmelserna i förevarande kapitel anses ha hemvist i Sverige eller i utlandet?

Ytterligare frågor uppkommer vid egenmäktighet med barn. Den ena föräldern tar det minderåriga barnet till sitt hemland i klar avsikt att kvarstanna där med barnet. Det torde vara uppenbart att föräldern får hemvist i det främmande landet, men får *även barnet* enligt bestämmelserna i förevarande kapitel sitt hemvist i detta land?

— — —

Föreningen ser ingen anledning att yttra sig beträffande omyndighetsförklaringsfrågorna på annat sätt än att det förefaller olämpligt med två så tätt på varandra följande lagändringar.

2.2 Ställföreträdarskap utan särskilt beslut

Utlandssvenskarnas förening:

Ställföreträdare utan särskilt beslut

Förutom vad ovan sagts om svårigheten att fastställa hemvistet kan uppenbarligen svenska barn få sin rättsliga rörelsefrihet inskränkt, om föräldrarna bosätter sig i ett land med större föräldramakt.

Det kan till och med betyda att ett barn, som, om det vistades i Sverige var myndigt, inte i ett *tredje land* kan företaga rättshandlingar, t. ex. i en bank ta ut sin egen egendom, eftersom barnet enligt 1 § är underkastat hemvistlandets bestämmelser angående rätten att själv företaga rättshandlingar. Texten i 9 § tycks inte innebära någon ändring härvidlag.

En svensk medborgares möjligheter att företaga rättshandlingar i Sverige eller i ett tredje land bör inte inskränkas av hemvistlandets lag.

2.3 Förmynderskap m. m. på grund av myndighets beslut

Stockholms tingsrätt:

Förslag till ändring i förslaget till lag om internationella familjerättsfrågor

5 kap.

2 §

Tingsrätten delar i princip utredningens mening om att hemvistprincipen helt skall få slå igenom. Det kan dock uppstå situationer när en svensk underårig medborgares anknytning till Sverige är så stark att skyddsintresset påkallar ingripande från svenska myndigheter och då svenska lag bör kunna tillämpas, oavsett om hemvistlandets myndigheter är behöriga att ta sig an en aktuell förmynderskapsfråga eller ej. Som exempel kan anges ett vid tingsrätten nyligen aktuellt ärende.

En underårig flicka bodde sedan flera år tillsammans med föräldrarna i ett annat europeiskt land. Familjen hade för avsikt att stanna i landet. När flickan var 13 år avled modern. Fadern hade avlidit ett par år tidigare. Flickans mor- och farföräldrar, liksom övriga släktingar, bodde i Sverige. Släktingarna kände ansvar för flickan och vill helt naturligt sörja för henne i fortsättningen. Efter att ha övervägt olika möjligheter hade de kommit fram till att flickan, i vart fall tills vidare, skulle bo kvar utomlands och avsluta sin skolgång där. Släktingarna hemställde att tingsrätten till en början skulle förordna en morbror som förmyndare för flickan.

Efter den föreslagna ändringen skulle inte svenska myndigheter kunna ingripa vid angivna och liknande förhållanden om hemvistlandets myndigheter var behöriga att förordna förmyndare; ett förhållande som inte kan anses tillfredsställande då det gäller en underårig svensk medborgare med stark anknytning till Sverige.

Tingsrätten föreslår därför följande tillägg till 2 § 2 st
..... såvida hemviststatens myndigheter saknar behörighet eller om det med hänsyn till den underåriges anknytning till Sverige eljest föreligger särskilda skäl. (Se 4 § 3 p. Lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor).

I 2 § 3 st talas om *tillfälligt förmynderskap* ett begrepp som inte förekommer i föräldrabalken. Bestämmelsen ersätter den materiella regeln i 4 kap. 3 § 1904 års lag om sådant förmynderskap.

I 15 § 1931 års förordning föreskrivs att *tillfälligt förmynderskap* kan anordnas. I motiven hänvisas till den nämnda regeln i 1904 års lag, vilken lag inte längre skall gälla.

Utredningen nämner i detta sammanhang som exempel förmynderskap, som förordnas enligt 10 kap. 15 § förslaget till föräldrabalk, dvs. ett interimistiskt beslut jämförbart med beslut enligt nuvarande 11 kap. 15 § föräldrabalken. — Då ett interimistiskt beslut om förordnande av förmyndare inte torde kunna meddelas utan att fråga är om slutligt förordnade av förmyndare i Sverige, bör den föreslagna bestämmelsen ersättas med en materiell regel motsvarande den i 4 kap. 3 § 1904 års lag intagna regeln.

Uppsala universitets juridiska fakultetsnämnd:

I specialmotiveringen till den föreslagna 5 kap. 2 § *Lagen om internationella familjerättsfrågor* (IFL) anför utredningen när det gäller tredje stycket (s. 150), att svensk domstols eller annan myndighets behörighet att ta upp frågor om tillfälligt förmynderskap, godmanskap eller förvaltarskap förutsätter att det kan sägas föreligga fara i dröjsmål. Fakultetsstyrelsen delar utredningens uppfattning att en sådan behörighet bör finnas, men anser att om en förutsättning skall vara att det är fara i dröjsmål, detta bör, om inte annat av rättssäkerhetsskäl, klart anges som ett *rekvisit i lagtexten*.

Utlandssvenskarnas förening:

Förmynderskap m. m. på grund av myndighetsbeslut

Även här gäller i hög grad ovannämnda synpunkter beträffande hemvistbegreppet. Det är överhuvudtaget att beakta, att starka motsättningar kan föreligga mellan föräldrarna. Svensk domstol bör inte fräntas möjligheten att ta upp förmynderskapsfrågor beträffande svenska medborgare eller personer med tidigare hemvist här. Föreningen framhäver åter de frågor som uppkommer i synnerhet beträffande egenmäktighet med barn.

I betänkandet framhålls t. ex. på sid. 128 att "När det gäller svenska medborgare som har sitt hemvist utanför Sverige får det i princip förutsättas att deras intressen blir i tillräcklig grad tillgodosedda i hemvistlandet". Om detta i familjerättsliga sammanhang kan sägas ens beträffande vuxna är tveksamt, i varje fall om det nya hemvistlandet inte tillhör något av industriländerna. Det kan med än mindre säkerhet sägas beträffande underåriga. Detta gäller även om svenska myndigheter har "begränsade möjligheter att utöva en effektiv kontroll utomlands".

Det kan t. ex. i kidnappingsfall vara avgörande att svensk domstol inte "tappar taget". Det bör således inte vara tillräckligt med den domsrätt som tillkommer myndigheterna i hemviststaten (betänkandet sid. 133).

Det kan alltså finnas fall, då det inte är tillräckligt med ett tillfälligt förmynderskap, godmanskap eller förvaltarskap enligt 2 §. Inte heller bör ett sådant förordnande obligatoriskt upphöra så snart det konstaterats att det finns en behörig ställföreträdare enligt hemviststatens lag med möjlighet att företräda den omyndige i behövlig utsträckning (betänkandet sid. 134). Det är också att märka, att interimistiska förordnanden i många länder inte respekteras på samma sätt som slutliga avgöranden.

I övrigt finns ingenting att invända mot bestämmelsen.

2.4 Erkännande av utländska avgöranden m. m.

Stockholms tingsrätt:

4 §

Tingsrätten anser att paragrafen bör få en mer lättfattlig utformning och föreslår följande lydelse.

Ett lagakraftvunnet avgörande av utländsk domstol eller annan utländsk myndighet i en fråga som rör förmynderskap, godmanskap eller annat liknande ställföreträdarskap gäller i Sverige, om avgörandet har meddelats eller annars gäller i den stat där den ställföreträdarskapet avser hade hemvist.

5 §

Tingsrätten ifrågasätter om de i paragrafen uppräknade undantagen är anpassade till de avgöranden det här är fråga om. Väsentliga skillnader föreligger mellan övriga familjerättsliga avgöranden och här aktuella avgöranden, såsom i fråga om rättskraft, partsställning och möjlighet att ingå i svaromål.

För de fall undantag från 4 § anses behövliga bör de kunna formuleras i en mer allmänt hållen regel.

Utlandssvenskarnas förening:

Erkännanden av utländska avgöranden

Bestämmelserna har utformats i stort sett i likhet med motsvarande bestämmelser i slutbetänkandet angående Internationella familjerettsfrågor. Föreningen har inget att invända mot de synpunkter som redovisas i utredningen.

Det torde dock beträffande de förmynderskapsrättsliga ärendena finnas fler fall då frågor om ordre public uppkommer.

2.5 Verkan av vissa rättshandlingar

Uppsala universitets juridiska fakultetsnämnd:

I förslaget till 5 kap. 9 § IFI. (specialmotiveringen sid. 158 ff) anges att en rättshandling som någon har företagit i Sverige eller utomlands blir bindande för honom, om behörighet förelåg enligt lagen i det land där rättshandlingen företogs och motparten var i god tro. Fakultetsstyrelsen måste först ställa sig frågande till formuleringen "i Sverige eller utomlands". Det kan ifrågasättas om det låter sig göras att i svensk lag föreskriva rättsverknningar för förhållanden utomlands. Vidare är fakultetsstyrelsen tveksam till hur den föreslagna regeln förhåller sig till den inhemska svenska regleringen i nuvarande 9 kap. 6 § föräldrabalken, där bundenheten styrs av ej endast god tro hos motparten, utan även rätshabitation eller behörigt fullgörande inom skälig tid. Det är något oklart vad som åsyftas med begreppet god tro i förslaget, eller, med andra ord, vilka förhållanden som kan omfattas av god tro för att regeln skall bli tillämplig. Så länge det är fråga om god tro om den utländska rätten, dvs. att motparten är i god tro om att samma regler om behörighet gäller för hans medkontrahent, som de, vilka normalt gäller i inhemska förhållanden, synes läget klart. Är det däremot fråga om god tro t.ex. så att motparten har anledning förutsätta att ett förmyndarsamtycke föreligger eller att medkontrahenten p.g.a. eget arbe-

te har ekonomisk förmåga att prestera, blir läget mera oklart. Frågan är här om det inte kan tänkas bli en konflikt med nuvarande 9 kap. 6 § föräldrabalken. Fakultetsstyrelsen ifrågasätter därför behovet av den föreslagna regeln vad gäller rättshandlingar, företagna i Sverige.

Prop. 1988/89:14
Bilaga 3

Svenska bankföreningen:

I övrigt vill föreningen endast kortfattat uppehålla sig vid 9 § 1 st i utredningens förslag till ett nytt kapitel 5 i förslaget till lag om internationella familjerätsfrågor. Bestämmelsen är avsedd att i vissa hänseenden tillgodose ett skydd för tredje man. Som förutsättning gäller dock bland annat att tredje man var i god tro. I likhet med vad Bankföreningen anförde i sitt remissvar beträffande familjelagssakkunnigas betänkade vill föreningen framhålla att det uppställda skyddet för bankernas del förefaller något tunt, eftersom kravet på den goda tron för sådana institutioner normalt ställs mycket högt. Nu sägs visserligen i förmynderskapsutredningens betänkande att, för det fall det är fråga om en ordinär rättshandling, den mot vilken rättshandlingen företogs normalt inte torde behöva utreda närmare vilken behörighet som kan tillkomma medkontrahenten. Enligt Bankföreningens mening bör den föreslagna bestämmelsen ändock ändras så att den endast kommer att innefatta ett villkor om att den som ingick rättshandlingen inte *insett* att motparten saknade behörighet att företa rättshandlingen.

Utlandssvenskarnas förening:

Verkan av vissa rättshandlingar

Mot denna bestämmelse finns inte någon invändning.

3 Nordiska förhållanden

Stockholms tingsrätt:

De föreslagna ändringarna i 1931 års förordning och 1904 års lag är föranledda av i regeringens proposition 1987/88:124 God man och förvaltare föreslagna ändringar i föräldrabalken, baserade på utredningens förslag i ctapp ett om omyndigförklaringsinstitutets avskaffande. Mot dessa följändringar har tingsrätten ingen erinran.

Uppsala universitets juridiska fakultetsnämnd:

Å sid. 123 anför utredningen när det gäller nordiska förmynderskapsfrågor, att det tidigare föreslagna *avskaffandet av omyndigförklaringsinstitutet* i svensk rätt ej bör få andra konsekvenser än att för frågan om hävande av omyndighetsförklaring i Sverige reglerna om upphörande av förvaltarskap görs tillämpliga. Detta innebär enligt utredningen bl. a. att svenska medborgare med hemvist i ett annat nordiskt land även framdeles bör kunna

omyndigförklaras där. Det kan enligt fakultetsstyrelsens mening synas märkligt att medborgare från andra nordiska länder med hemvist i Sverige inte kan bli omyndigförklarade, medan svenska medborgare kan bli omyndigförklarade om de har hemvist i ett annat nordiskt land. Särskilt mot bakgrund av att ett viktigt syfte med det föreslagna avskaffandet av det svenska omyndigförklaringsinstitutet är att detta utgör en åtgärd av mycket ingripande natur för den enskilde kan det möjligen här vara skäl att man från svensk sida verkar för en enhetlig reglering i Norden. Utredningen utgår visserligen från (s. 124), när det gäller rättsverkningarna av en omyndigförklaring i annat nordiskt land, att *rösträtten* för svenska medborgare ej skulle komma att påverkas av en sådan förklaring, eftersom svenska bestämmelser torde komma att gälla beträffande denna rättsverkan av en omyndigförklaring i annat nordiskt land. Förutsatt att utredningens beskrivning av rättsläget är korrekt finner fakultetsstyrelsen ingen anledning till anmärkning på denna punkt. Emellertid kvarstår dock frågan om lämpligheten av att låta det vara möjligt att omyndigförklara en svensk medborgare i annat nordiskt land med tanke på *andra rättsverkningar* av en sådan omyndigförklaring, främst de förmögenhetsrättsliga rättsverkningarna. Här är också utredningen av den uppfattningen, att verkningarna av en omyndigförklaring i förmögenhetsrättsligt hänseende skall bedömas enligt lagen i den stat där förmynderskapet anordnas (s. 123 n — 124 ö). Enligt fakultetsstyrelsens mening kan det finnas risk för att svenska medborgare drabbas av rättsverkningar, som är av ingripande natur, om de omyndigförklaras i annat nordiskt land. Eftersom sådana rättsverkningar inte kan drabba personer med hemvist i Sverige (med undantag för de mindre ingripande rättsverkningar, som föreslås följa av ett förvaltarskapsanordnande), kan det synas underligt att så kan bli fallet för svenskar, bosatta i ett annat nordiskt land. En harmonisering av de nordiska ländernas inhemska regleringar på detta område vore därför välkommen. Fakultetsstyrelsen är emellertid medveten om att de nu nämnda följderna är en logisk konsekvens av hemvistprincipen.

Föreningen jurister vid Sveriges allmänna advokatbyråer:

En reglering grundad på hemvistprincipen har, som utredningen funnit, fungerat väl mellan de nordiska länderna, varför utredningen inte föreslår annan ändring i de bestämmelser som rör nordiska förhållanden än de som föranleds av förslaget om avskaffande av omyndigförklaringsinstitutet.

Det är enligt föreningens mening inte tilltalande att en nordisk enhet inte kunnat uppnås beträffande förmynderskapsinstitutets vara eller inte vara. Detta synes enligt utredningens förslag kunna ge till konsekvens att om t. ex. en dansk medborgare blivit omyndigförklarad kan han efter att ha tagit hemvist i Sverige erhålla i landet ett hävande av omyndigförklaringen samtidigt som den danska omyndigförklaringen fortfarande gäller där. Likaså kommer svenska medborgare med hemvist i annat nordiskt land att kunna omyndigförklaras där.

Föreningen är av den bestämda uppfattningen att inte minst med hänsyn till de personliga integritetsfrågor varom här är fråga är synnerligen

angeläget att en enhetlig lagstiftning uppnås i Norden. Föreningen anser emellertid ändock ej att önskemålet om en enhetlig nordisk lagstiftning är så starkt att det bör fördröja genomförandet av förmynderskapsutredningens förslag.

Utlandssvenskarnas förening:

Då det gäller förslaget till "Lag om ändring i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap" verkar §§ 19 och 21 A få en svåröverskådlig lydelse.

Föreningen ifrågasätter om inte bestämmelserna i 21 A § kunde flyttas upp som inledning till 19 § och övriga bestämmelser i 19 § anges åsyfta de övriga nordiska länderna.

4 Kostnadseffekter

Stockholms tingsrätt:

Den föreslagna lagändringen kan komma att innebära en ökad ärendetillströmning och ökad arbetsbelastning för Stockholms tingsrätt. Omfattningen därav beror till viss del på i vilken utsträckning förmynderskap i fortsättningen skall skrivas in. Förslag härom föreligger ännu inte. En resursförstärkning torde i allt fall komma att bli nödvändig.

Svenska bankföreningen:

— — — Samtidigt vill föreningen även i detta sammanhang framhålla vikten av att statsmakterna ombesörjer att de som kan komma att beröras av lagen erhåller särskild information om lagens verkningar. — — —

Utlandssvenskarnas förening:

I yttrandet den 12 februari 1988 angående Internationella familjerätsfrågor har föreningen framhållit, att den som flyttar utomlands, tillfälligt eller stadigvarande, i samband därmed måste få klarhet i om han eller hon räknas som utvandrare. Staten måste här åläggas en omfattande informationsplikt.

- - -

Föreningen återkommer till informationsplikten och framhåller vikten av att förändringar och konsekvenserna därav blir belysta i broschyrer som kan distribueras och vara tillgängliga genom utrikesförvaltningen.

5 Övriga frågor

Stockholms tingsrätt:

God mans behörighet att uppbära barnbidrag

Med stöd av 18 kap. 1 § föräldrabalken, jämförd med 4 kap. 3 § 2 st 1904 års lag, förordnas god man för underåriga utländska medborgare utan legal

ställföreträdare här i riket. Enligt 1 § 2 st lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag skall sådant bidrag utgå jämväl för här bosatt barn som icke är svensk medborgare såframt barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket eller ock barnet eller endera av dess föräldrar sedan minst sex månader vistats i riket. Enligt 4 § nämnda lag skall rätten att uppbära barnbidrag för ett barn tillkomma föräldrarna eller den som fostrar barnet.

Enligt riks försäkringsverkets rekommendation till de allmänna försäkringskassorna får barnbidrag uppbäras av god man endast i viss speciell situation. Denna ordning har fått till följd att överförmyndare/socialnämnder ofta begär att särskilt förordnad förmyndare skall förordnas för det underåriga utländska barnet.

Tingsrätten finner emellertid att det är i det närmaste omöjligt att för de barn det här gäller förordna förmyndare. Detta kräver kontakt med barnets hemlandsmyndigheter och utredning om föräldrar m. m. vilket inte är praktiskt genomförbart.

Om en god man som förordnas enligt nuvarande 18 kap. 1 § föräldrabalken inte f. n. anses ha behörighet att uppbära barnbidrag, bör en sådan rätt uttryckligen tillerkännas den förordnade. Det kan lämpligen ske genom ett tillägg till 4 § i lagen om allmänt barnbidrag.

Rättens sammansättning vid avgörande av vissa ärenden enligt föräldrabalken

Enligt lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden är underrätt vid handläggning av vissa tvistiga ärenden, bl. a. frågor om godmanskap, och frågor gällande talan mot överförmyndarens beslut domför med en lagfaren domare och nämndemän.

Enligt tingsrättens mening är rättens sammansättning vad gäller avgörande av godmansärenden och talan mot överförmyndarens beslut, inte ändamålsenlig. Handläggningen skulle vinna på om ärendena istället kunde avgöras av tre lagfarna domare. — Ärendena bör handläggas relativt snabbt och avgörs ofta efter föredragning. Nämndemän kan emellertid inte kallas in för enstaka ärenden, vilket får till följd att handläggningen fördröjs i avvaktan på att flera ärenden kan avgöras av samma nämnd. Någon direktkontakt med parterna förekommer i allmänhet inte. Nämndemännen har vanligen inte någon erfarenhet av denna typ av frågor och uppfattar — enligt vad tingsrätten erfarit — inte sin närvaro som meningsfull.

Enligt förslag i propositionen 1987/88:124, se departementschefens uttalande sid. 149, skall frågor om förvaltarskap handläggas som domstolsärenden och nämndemän delta vid avgörande. Även vad gäller dessa frågor ifrågasätter tingsrätten om rättens sammansättning vid avgörande är ändamålsenlig.

Tingsrätten föreslår en ändring av ärendelagen innebärande att ovan nämnda ärenden framledes kan avgöras av tre lagfarna domare.

Vad gäller utredningens diskussion om *1961 års konvention om skydd för underåriga* (s. 130 f), anser fakultetsstyrelsen inte att tillräckliga skäl anförs av utredningen för att en svensk anslutning till konventionen inte skall tillstyrkas. I denna del hade det varit önskvärt med en något mera utförlig undersökning.

Utlandssvenskarnas förening:

1961 års konvention om skydd för underåriga

Vad gäller 1961 års konvention om skydd för underårig verkar konventionens sammanblandning av förmynderskapsregler och vårdnadsregler olycklig och föreningen instämmer i att en svensk anslutning inte kan tillstyrkas.

1980 års Europakonvention och Haagkonvention

Däremot vill föreningen framhäva nödvändigheten av att Sverige snarast ansluter sig till 1980 års Europarådskonvention och 1980 års Haagkonvention, båda av största vikt beträffande internationella bortföranden av barn.

1 Förslag till

Lag om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Förvaltarskap enligt föräldrabalken anordnas i Sverige för den som är medborgare i en sådan stat som avses i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap och som har hemvist här i landet, om inte förmynderskap redan utövas av lagbestämd eller särskilt förordnad förmyndare i någon annan fördragsslutande stat. Tillfälligt förvaltarskap för en sådan medborgare får anordnas här i landet även om denne inte har hemvist här.

Då förvaltarskap anordnas i Sverige för en sådan medborgare som avses i första stycket, tillämpas bestämmelserna om omyndighetsförklaring och förmynderskap i 16–20 §§ nämnda förordning. Ett förvaltarskap med begränsning av förvaltarens uppdrag får dock inte överflyttas till en annan fördragsslutande stat.

Om ett förvaltarskap utan begränsning av förvaltarens uppdrag överflyttas från Sverige till en annan fördragsslutande stat, skall det enligt svensk rätt anses utgöra ett förmynderskap för omyndigförklarad enligt den andra statens lag.

Om ett förmynderskap för omyndigförklarad överflyttas till Sverige från en annan fördragsslutande stat, skall det enligt svensk rätt anses utgöra ett förvaltarskap utan begränsning av förvaltarens uppdrag.

2 § Om den som har förvaltare i Sverige omyndigförklaras i en annan fördragsslutande stat där han eller hon har tagit hemvist, upphör förvaltarens uppdrag.

3 § En omyndigförklarad medborgare i en fördragsslutande stat är i Sverige likställd med en person som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget när det gäller behörighet att inncha uppdrag och befattningar samt att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1—6 och 8 §§, 7 kap. 5 § samt rubriken till 5 kap. lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 kap. Om *förmynderskap för omyndigförklarade*²

Föreslagen lydelse

5 kap. Om *förvaltarskap enligt föräldrabalken m. m.*

1 §³

Vad i svensk lag är stadgat om *omyndighetsförklaring och om förmynderskap för omyndigförklarade* skall äga tillämpning jämväl i avseende å svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap anordnat i främmande stat för svensk undersåte, som där har hemvist men som *är förklarad omyndig* här i riket eller *om vars försättande i omyndighet här är fråga*, må dock rätten, såframt ej särskilda omständigheter påkalla, att *förmynderskap* är anordnat här i riket, besluta, att *förmynderskap* ej skall vara anordnat enligt svensk lag.

Regeringen äger beträffande *förmynderskap för omyndigförklarade* svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående värden av *omyndigs* värdehandlingar, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare. Regeringen prövar fråga om entledigande av sådan överförmyndare.

Förmynderskap som avses i första stycket och som är anordnat enligt svensk lag skall vara inskrivet vid Stockholms tingsrätt. Ersättning till överförmyndare beträffande sådant *förmynderskap* utgår av statliga medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Detsamma gäller ersättning till *förmyndare* i den mån ersättningen ej enligt

Vad i svensk lag är stadgat om *förvaltarskap* skall äga tillämpning jämväl i avseende å svensk undersåte, som ej har hemvist inom riket. Varder förmynderskap anordnat i främmande stat för svensk undersåte, som där har hemvist men som *har förvaltare* här i riket eller *beträffande vilken ansökan därom har gjorts*, må dock rätten, såframt ej särskilda omständigheter påkalla, att *förvaltarskap* är anordnat här i riket, besluta, att *förvaltarskap* ej skall vara anordnat enligt svensk lag.

Regeringen äger beträffande *förvaltarskap* för svenska undersåtar, som hava hemvist i främmande stat, meddela särskilda bestämmelser angående värden av *den enskildes* värdehandlingar, så ock förordna svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman att vara överförmyndare. Regeringen prövar fråga om entledigande av sådan överförmyndare.

Förvaltarskap som avses i första stycket skall vara inskrivet vid Stockholms tingsrätt. Ersättning till överförmyndare beträffande sådant *förvaltarskap* utgår av statliga medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Detsamma gäller ersättning till *förvaltare* i den mån ersättningen ej enligt 15 kap. 21 § föräldrabalken skall utgå av den en-

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1971:797.

² Senaste lydelse av kapitelrubriken 1924:340.

³ Senaste lydelse 1976:1120.

15 kap. 19 § föräldrabalken skall utgå av den omyndiges medel.

skildes medel.

2 §⁴

Har ansökan gjorts om *omyndighetsförklaring* av utländsk undersåte, som har hemvist här i riket, inhämta rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. Upplyses det, att sådant förmynderskap icke kommer att anordnas, eller erhålles ej svar inom sex månader, *varde omyndighetsförklaring av rätten meddelad och förmynderskap här anordnat* enligt svensk lag.

Har ansökan gjorts om *att förvaltare skall förordnas* för utländsk undersåte, som har hemvist här i riket, inhämta rätten, genom bemedling av ministern för utrikes ärendena, huruvida förmynderskap kommer att anordnas enligt den främmande statens lag. Upplyses det, att sådant förmynderskap icke kommer att anordnas, eller erhålles ej svar inom sex månader, *får förvaltare förordnas* enligt svensk lag.

3 §⁵

Är svensk undersåte förklarad omyndig i främmande stat, kan omyndighetsförklaringen hävas jämväl här i riket *enligt svensk lag*.

Är svensk undersåte förklarad omyndig i främmande stat, kan omyndighetsförklaringen hävas jämväl här i riket. *Härvid tillämpas vad som i svensk lag är föreskrivet om upphörande av förvaltare.*

Har undersåte i främmande stat *förklarats omyndig* här i riket, men varder förmynderskap för honom anordnat enligt den främmande statens lag, skall den här förordnade *förmyndaren* entledigas.

Har undersåte i främmande stat *fått förvaltare* här i riket, men varder förmynderskap för honom anordnat enligt den främmande statens lag, skall den här förordnade *förvaltaren* entledigas.

4 §⁶

Skall i visst fall svensk lag ej äga tillämpning beträffande *omyndighetsförklaring* av någon, som vistas här i riket, eller är ännu ej utrett, om det skall ske, äge likväl rätten, om dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara, förordna, *att han skall vara omyndig* under tiden intill dess vård om hans angelägenheter anordnats i enlighet med lagen i hans hemland eller rätten *meddelat dom, så ock för samma tid förordna förmyndare. I avseende å förordnande, varom nu är sagt, skall vad i 10 kap. 14 §, 11 kap. 15 § andra stycket och 20 kap. 11 § föräldrabal-*

Skall i visst fall svensk lag om *förordnande av förvaltare* ej äga tillämpning beträffande någon, som vistas här i riket, eller är ännu ej utrett, om det skall ske, äge likväl rätten, om dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara, förordna *förvaltare enligt 11 kap. 18 § föräldrabalken* under tiden intill dess vård om hans angelägenheter anordnats i enlighet med lagen i hans hemland eller rätten *slutligt prövat frågan enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.*

⁴ Senaste lydelse 1924:340.

⁵ Senaste lydelse 1924:340.

⁶ Senaste lydelse 1976:1120.

ken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Är förmynderskap anordnat enligt lagen i främmande stat, må ock i trängande fall god man enligt svensk lag förordnas att vårda den omyndiges angelägenheter.

5 §⁷

Om omyndighetsförklaring, som meddelats av behörig utländsk myndighet, skall genom svensk domstols försorg, på begäran, kungörelse införas i Post- och Inrikes Tidningar. Den utländska myndighetens behörighet skall styrkas genom intyg av här i riket anställd diplomatisk eller konsulär tjänsteman eller av svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då omyndighetsförklaring blivit hävd av behörig utländsk myndighet.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då behörig utländsk myndighet har hävt en omyndighetsförklaring eller beslutat att ett förvalterskap skall upphöra.

6 §⁸

Är förmynderskap för omyndigförklarad efter vad ovan sägs anordnat i enlighet med utländsk lag, skall vad i 4 kap. 5 § är stadgat i avseende å underårig äga motsvarande tillämpning.

Är förmynderskap för omyndigförklarad efter vad ovan sägs anordnat i enlighet med utländsk lag, skall vad i 4 kap. 5 § är stadgat i avseende å underårig äga motsvarande tillämpning. Den omyndigförklarades behörighet enligt svensk lag skall därvid anses motsvara behörigheten för den som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget.

Har omyndighetsförklaringen kungjorts efter vad i detta kap. 5 § är sagt, må dock den, mot vilken den omyndigförklarade här i riket företagit rättshandling, icke åberopa, att han ej ägde eller bort äga kännedom om omyndighetsförklaringen.

Den som är omyndigförklarad i enlighet med utländsk lag är här i riket likställd med en person som har förvaltare utan begränsning av förvaltaruppdraget när det gäller behörighet att inneha uppdrag och befattningar samt att bedriva tillståndspliktig verksamhet.

8 §⁹

Varder svensk undersåte, som har hemvist i främmande stat, här i riket förklarad omyndig och förmyndare för honom förordnad, göre

Förordnas här i riket förvaltare för svensk undersåte som har hemvist i främmande stat, göre rätten ofördröjligen anmälan därom

⁷ Senaste lydelse 1977:657.

⁸ Senaste lydelse 1924:340.

⁹ Senaste lydelse 1924:340.

rätten ofördröjligen anmälan där-
om till ministern för utrikes ären-
dena.

till ministern för utrikes ärendena.

7 kap.
5 §¹⁰

Regeringen äger, efter avtal med Danmark, Finland, Island och Norge eller med en eller flera av dessa stater, stadga avvikelser från de i denna lag givna bestämmelser om internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps ingående, äktenskapskillnad, förmynderskap för underåriga och omyndigförklarade så ock i övrigt meddela föreskrifter i dessa hänseenden.

Efter avtal med annan stat än nu är sagt äger regeringen, med avseende ä undersåtar i fördragslutande stat, stadga avvikelser från de i 4 och 5 kap. meddelade bestämmelserna.

Skall, enligt de i viss främmande stat gällande allmänna reglerna om internationella rättsförhållanden, lagen i den stat, där hemvistet är, äga tillämpning med avseende ä omyndighetsförklaring och anordnande av förmynderskap för underårig och omyndigförklarad, äger ock regeringen förordna beträffande undersåtar i den staten, vilka hava hemvist här i riket, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas enligt svensk lag, samt i fråga om svenska undersåtar, vilka hava hemvist i den främmande staten, att omyndighetsförklaring må ske och förmynderskap anordnas i den främmande staten.

I förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge finns särskilda bestämmelser i förordningen (1931:429) om vissa rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap och i lagen (1988:000) om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹⁰ Senaste lydelse 1976:1120.

	sid.
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 september 1988	8
1 Inledning	8
2 Allmän motivering	9
2.1 Nordiska förhållanden	9
2.2 Utomnordiska förhållanden	11
2.3 Ikraftträdande	13
2.4 Kostnader och resursbehov	13
3 Upprättade lagförslag	13
4 Specialmotivering	13
4.1 Förslaget till lag om nordiska förmynderskap för omyndigförklarade m. m.	13
4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap	16
5 Hemställan	20
6 Beslut	20
Utdrag ur lagrådets protokoll den 22 september 1988	21
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 september 1988	22
Bilaga 1 Sammanfattning av utredningens betänkande	23
Bilaga 2 Utredningens lagförslag	25
Bilaga 3 Remissammanställning	35
Bilaga 4 Lagrådsremissens lagförslag	51

